

ГъэзэщІакІуэ DEVXEE EIIR R **2-нэ нап.**

ШІалиплІми текТуэныгъэ КЪЫТХУДХЬ

3-нэ нап.

MPIK[AD9II

4-нэ нап.

ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА

Махуи 3-щ къэнэжар

Пщіэ зыхуэтщі щіэджыкіакіуэ лъапіэхэ! 2022 гъэм и япэ илъэс ныкъуэм ди газетыр зыІэрыхьэну хуейхэм абы щытрадзэну піалъэр дыгъэгъазэм и 23-м еух.

«Адыгэ псалъэм» тедзэным феужьэрэкІыну, иужь дыдэ махуэхэм нэвмыгъэсыну фыкъыхудоджэ. Ди ныбжьэгъу пэжу адэкІи фыкъэнэну, дунеймрэ лъэпкъымрэ ехьэліа іуэхугъуэ нэхъыщхьэхэм анэдэлъхубзэмкіэ къыдэкІ газет закъуэмкІэ зыщывгъэгъуэзэным къыпыфщэну фыхуеймэ, фигу къыдогъэкІыж «Адыгэ псалъэм» мазихым и уасэр:

унэм ныфхуахьынумэ - сом 724-рэ кlэпlейкlэ 80-рэ; фэ езым пощтым къыщеІыфхыжынумэ - сом 660-рэ. «Адыгэ псалъэм» щытевдзэ хъунущ КъБР-м пощт зэпыщІэныгъэхэмкІэ и управленэм и ІуэхущІапІэ псоми. **Ди индексыр П 5894**.

Загуры І у заращі ыліз

ліа дауэдапщэхэр щрагъэкіуэкікіэ зэрызэдэлэжьэнум теухуауэ.

ЗЭІУЩІЭР къыщызэІуихым КъШР-м и Іэташхьэ Темрезов Рашид жиlащ: «Си гуа- пыщlэныгъэм и гугъу пщlымэ, ар гъэ къэс пэу Къэрэшей-Шэрджэсым и щІыналъэм фыкъызогъэблагъэ. Ди республикэр зэ- щэнхабзэм и лэжьакlуэхэмрэ творческэ пызыщіэр ліэщіыгъуэкіэрэ къыддекіуэкі тхыдэм и закъуэкъым, атІэ ди цІыхубэм я зэхуаку дэлъ зэкъуэшыгъэрш, лъэпкъ ухуа проект зэдайхэр диlэш. Егъэджэзэныбжьэгъугъэ гуапэрщ. Тхыдэм мызэмытlэу къыхощыж, зыр адрейм дыдэlэпы- иужь дитщ, ар IT-технологиерщ, математикъужу, гугъуехьхэр зэгъусэу къызэднэкlыу, ди ехъулІэныгъэхэмрэ текІуэныгъэхэмрэ зэдэдгүэшү дыкъызэрыгъуэгурыкІуам теухуа Іуэхугъуэхэр. Аращ къэралым и къару абы ис лъэпкъхэми я зэкъуэтыныгъэр нэхъыщхьэри, щіыналъэхэм лъабжьэ кіуэдынукъым», - дыщіигъуащ ди респубяхуэхъури»

Зэгуры Іуэны гъэм Іэ щы щ Іадзым КъБР-м и Іэтащхьэ Кіуэкіуэ Казбек Темрезовым фышіэ хуищіащ: «Псом япэу Рашид теухуауэ ящіэ псори къадэхъуну ехъуэ-Бориспий и къуэм фіьшіэ хуэсшіыну сы- хъуаш. хуейщ мыпхуэдэ зэlущlэр я хэгъэгум щедгъэкіуэкіынымкіэ, ди хэгъэгухэм щыщыІэ щытыкІэхэмрэ гугъуехьхэмрэ дытепсэлъыхьыну Іэмал къызэрытхузэригъэпэщам щхьэкІэ. Республикищым я

Щэбэт кіуам Черкесск къалэм щызэіу- илъэсищэр щагъэлъэпіэну 2022 гъэм ипэ **щіащ КъБР-м и Ізтащхьэ Кіуэкіуэ Каз-** къихуэу дызэрызэхуэзам мыхьэнэшхуэ **бек, КъШР-м и Ізтащхьэ Темрезов Ра-** иіэщ. А махуэшхуэм Къэбэрдей-Балъшид, Адыгэ Республикэм и Іэтащхьэ къэрым, Къэрэшей-Шэрджэсым, Адыгейм Къумпіыл Мурат, Ставрополь крайм и гу- ис ціыхубэм я дежкіэ мыхьэнэ ин зэриіэр бернатор Владимиров Владимир сымэ. къыдэкіуэтей щіэблэм я деж нэтхьэсыныр **Хэгъэгу унафэщіхэм Зэгурыіуэныгъэ** ди къалэну солъытэ. Іуэхугъуэ куэд къэтіэ-зэращіыліащ республикищыр къызэ- тынущ абы ирихьэліэу, ди къуэш республитынущ абы ирихьэлізу, ди къуэш республирыунэхурэ илъэси 100 зэрырикъум ехьэ- кэм и лык Іуэхэри хэту. Къалэн куэд ди пащхьэ къитщ, егъэджэныгъэм, туризмэм зегъэужьыным, псоми зэдай проектхэр гъэзэщІэным теухуауэ».

- Зэкъуэш лъэпкъхэм я зэхуаку дэлъ зэнэхъ быдэ хъууэ аращ, абыкІэ сэбэп мэхъу, гупхэмрэ. Экономикэм ехьэлауэ жып эмэ, мэкъумэш ІэнатІэмрэ туризмэмрэ теныгъэ проектхэми зэрызедгъэужьыным кэрщ. АбыкІэ Адыгейм ехъулІэныгъэ нэхъыбэ зыІэригъэхьащи, Іуэхум и піалъэр абыхэм дагъэщ энщ. Ди къэралыр щы эху, ликэм и Іэтащхьэм.

КІуэкІуэ Казбек Темрезов Рашид зи унафэщІ республикэм и зэІузэпэщыныгъэм

Іэтащхьэхэр а махуэм щы ащ КъШР-м и Сурэт галереем икІи Къэрэшей-Шэрджэсыр илъэси 100 зэрырикъум теухуа гъэлъэгъуэныгъэм еплъащ.

КЪЭБАРТ Мирэ.

КІуэкІуэ Казбек ФСБ-ми Управленэу КъБР-м щыІэм и лэжьакІуэхэмрэ ІэнатІэм и ветеранхэмрэ ехъуэхъуащ я ІэщІагъэм епха махуэшхуэмкІэ

Къэбэрдей-Балъкъэрым и Іэтащхьэ Кіуэкіуэ Казбек Урысей ФСБ-м и Управлензу Къзбэрдей-Балъкъэр Республикэм щы Іэм и лэжьакіуэхэмрэ Іэнатіэм и ветеранхэмрэ ехъуэхъуащ я Іэщіагъэм ехьэліа махуэшхуэмкіэ -Урысей Федерацэм ШынагъуэншагъэмкІэ и органхэм я лэжьакіуэм и махуэмкіэ. Абы и шіыхькіэ къызэрагъэпэща гуфіэгъуэ зэхуэсым республикэм и Іэташхьэм шіыхь тхылъхэр щаритащ къулыкъум къыщыхэжаныкІахэм

ФСБ-м и Управленэу КъБР-м щыІэм и лэжьакіуэхэм я Іэщіагъэм епха махуэшхуэмкіэ ехъуэхъуу, Кіуэкіуэ Казбек жиіащ: «Дэ нобэ, дыгъэгъазэм и 20-м, догъэлъапІэ пэжу, псэемыблэжу хэкум къулыкъу хуэзыщіэ ціыху къарууфІэхэр, хахуэхэр, къэралым и конституцэ ухуэныгъэмрэ щхьэхуитыныгъэмрэ зыхъумэхэр. ФСБ-м и Управленэў КъБР-м щыІэм и лэжьакіуэхэр адрейхэм сыт щыгъуи къахощ я Іэщіагъэмкіэ зэфіэкі лъагэхэр зэрабгъэдэлъымкіэ, яхэлъ ліыгъэмкіэ, хуагъэув къалэнхэр я гъащіэм хуемыплъэкІыжу ягъэзэщІэну зэрыхьэзырымкІэ. Япэ ита нэхъыжьхэм я щапхъэ дахэм фытету, фэ экстремизмэмрэ терроризмэмрэ, Іулъхьэ зэіэпыхынымрэ щіэпхъаджащіэ гуп зэщіэгъэуіуахэм ялэжь хабзэншагъэхэмрэ фапэщІоувэ, псынщІэу икІи жэуаплыныгъэр зыхэфщІэу. Дэ пщіэшхуэ худощі Управленэм и лэжьакіўэхэм щІыналъэм и социально-политикэ зэпіэзэрытыныгъэр, жылагъуэм, цІыхухэм я шынагъуэншагъэр, мамыр псэукІэр хъумэным хуащІ хэлъхьэныгъэ иным. ФІыщіэ фхузощі фи Іэщіагъэм фызэрыхуэпэжым, Хэкум фыкъэмыланджэу къулыкъу зэрыхуэфщІэм папщІэ. Си гумрэ си псэмрэ къабгъэдэкІыу сынывохъуэхъу узыншагъэ быдэ, къару, бэшэчыгъэ фијэну, фызыпэрыт къулыкъум ехъулІэныгъэхэр щызыІэрывгъэхьэ-

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Парламентым и депутатхэм гу зылъатапхъэ

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Парламентым и зи чэзу зэlущІэр 2021 гъэм дыгъэгъазэм и 23-м екlуэкlынущ. ЩыщІидзэнур сыхьэти 10-рщ.

КъБР-м и Парламентым и пресс-Іуэхущіапіэ.

КъБР-м и Правительствэм и Унэм щекіуэкіащ республикэм и Іэтащхьэм и нэіэм щіэту лажьэ Стратегие зыужьыныгъэмрэ лъэпкъ проектхэмкІэ и советым хэтхэм я зэlущіэ. Абы къыщапщытащ ди щіыналъэм щагъэзащіэ лъэпкъ проектхэм ящыщу 2021 гъэм къриубыдэу зэфІахар. Гулъытэ хэха хуащіащ «Демографие», «Узыншагъэр хъумэн» проектхэу Урысей Федерацэм

adyghe@mail.ru №152 (24.278) ● 2021 гъэм дыгъэгъазэм (декабрым) и 21, гъубж ● Тхьэмахуэм щэ къыдокI ● И уасэр зы тумэнщ ● adyghepsale.ru

и Президентым лъэпкъ зыужьыныгъэм и дежкіэ мыхьэнэшхуэ зиіэу къыхигъэщхьэхук іахэм. Зэхүэсым хэтащ КъБР-м и Іэтащхьэ Кіуэкіуэ Казбек, КъБР-м и Правительствэм и Унафэщ I Мусуков Алий, КъБР-м и Іэтащхьэм и Администрацэм и пашэ Къуэдзокъуэ Мухьэмэд, КъБР-м и Правительствэм хэтхэр, ди щІыналъэм и министерствэхэмрэ ведомствэхэмрэ, еджапіэ нэхъышхьэхэм я унафэщіхэр, республикэм и щІыналъэхэмрэ къалэхэмрэ я администрацэхэм я Іэтащхьэхэр, жылагъуэ зэгухьэныгъэхэм я

къызэІузыха Кіуэкіуэ Казбек пэублэ псалъэм 2021 гъэр лэжьыгъэ купщіафіэхэмкіэ гьэнщіауэ зэры-

ліыкіуэхэр.

- Дэ тхузэфІэкІащ щІыналъэ экономикэмрэ хьэрычэщІэзых мардэ ткІийхэр зэрыхъукІэ дымыгъэувын. Абы къиша ехъухэхъуэхэр нэхъыбэ зэрыхъуар, бюджет ІэнатІэм щылажьэхэм дазэрыдэпыкъуфар. Апхуэдэу проценти 10кІэ хэдгъэхъуащ лэжьапщІэм, къэкІуэну илъэсым и бюджетым хэдгъэхьащ социальнэ зыужьыныгъэ и лъэныкъуэкІэ мыхьэнэшхуэ зиІэ Іуэхугъуэхэр зэфІэхыным текіуэдэну мылъкур, льготэ зиІэ цІыху щхьэхуэхэр хущхъуэкІэ, школакІуэхэр зэреджэ тхылъхэмкІэ къызэгъэпэщыныр абы хэту, - къыхигъэщащ КІуэкІуэм. - Мыбдежым мыхьэнэшхүэ яІэщ лъэпкъ проектхэм. Ахэр гъэзэщІэным хухахащ сом меларди 8,5-рэ. Ар республикэм и экономикэм и дежкІэ хэлъхьэныгъэ инщ икіи епхащ лэжьапіэ Іэнатіэщіэхэр къызэІухыным, улахуэм хэгъэхъуэным, Іуэху зехьэкІэхэр егъэфіэкіуэным.

Лъэпкъ проектхэр 2021 гъэм ди шІыналъэм гъэзэщІа зэрыщыхъуам теухуауэ зэlущlэм къыщыпсэлъаш щlэм ди республикэм шауб-КъБР-м экономикэ зыужьы- лэнущ «Лэжьыгъэм къыпыкІ ныгъэмкіэ и министр **Рахаев** хъерыр» лъэпкъ проектыр.

Къэбэрдей-Балъкъэрым зэрызиужьым и нэщэнэхэр

Борис. Абы зэрыжиlамкlэ, Абы епха зэгурыlуэныгъэдызэрыт илъэсым респубкъыщыхигъэщащ ликэм щагъэзащіэ щіынакъэрал властым и дежкіэ лъэ проект 41-рэ. Мыгувэу яутІыпщынущ ухуэныгъэ инхэр щекІуэкІа объект 88-рэ. Лъэпкъ проектхэр я тегъэщІапІэу республикэм щащІащ еджапІэрэ сабий тыщІэ ІэнатІэмрэ я лъаб- гъэсапІэу 63-рэ. Апхуэдэхэщ, хабзэм, спортым, нэгъуэщІ къапщтэмэ, еджакіуэ 500 екІуалІзу Шэджэм къалэм, лІа зэгъэпэщыныгъэ лэжьыныбжьыщ 1э 250-рэ щеджэну гъэхэр, Солдатско станицом дашколхэр, шІыхьа курыт Звёзднэ жылэм щаухуа сабий садыр, Бахъсэн къалэм щаутІыпща Узыншагъэр щрагъэфакіуэ физкультурэ ІуэхущІапІэр, Псыхъурей къуажэм щаухуа спорт пэшышхуэр, республикэм и курыт школхэм къыщызэ-Iyaxa спорт пэш 17-р, ціыхухэр псыкіэ къызэгъэпэщыным епха объект 11-р, псори зэхэту километри 104,4-рэ зи кІыхьагъ автомобиль гъуэгу Іыхьэу 30-р. КъинэмыщТауэ, кхъахэ хъуа унэхэм къыщагтэжа цыхухэм папщІэ къащэхуащ псэупІэ 291-рэ, зыхуей хуагъэзэжащ пщІантІэрэ кіуапіэ шіыпіэхэу цІыху 123-рэ. Къэбгъэлъагъуэмэ, лэжьыгъэхэр процент 82,6-кІэ нэхъыбэщ, нэгъабэрейм елъытауэ, апхуэдэуи процент 76,1-кІэ япэ ищащ, урысейпсо бжыгъэхэм ятепщІыхьмэ.

Дызэрыхьэну илъэсы-

хэм Іэ теддзакіэщ, - къыщіигъуащ Рахаевым. - Ари яхэту, лъэпкъ проектхэр гъэзэщіэным 2022 гъэм хуаутІыпщынущ сом меларди 7,3-рэ. Етlанэгъэ зэфіэдгъэкіынухэм хохьэ егъэджэныгъэм, узыншагъэр хъумэным, щэнсоциальнэ ІэнатІэ-хэм ехьэухуэныгъэщІэхэр, ныгъэ зэмылІэч жьыгъуэхэр. Налшык щызэфіэкіынущ спорт комплекс иным ехьэлІа лэжьыгъэхэр, Нарткъалэ, Куба, Прохладнэ жылэхэм дащІыхь курыт школхэм я ухуэныгъэхэри яухынущ. Псори зэхэту къызэгъэпэща хъунущ еджакІуэ 1785-м папшіэ тіысыпіэхэр. Къэбэрдей, ШоджэнцІыкІум и цІэр зезыхьэ уэрамхэм, республикэ гуащэгъэджэгу театрым, Дыгулыбгъуей къуажэм дэт щэнхабзэмкІэ унэм, автомобиль гъуэгухэм ехьэлІа зэгъэпэщыжыныгъэ лэжьыгъэхэр, яухуэнущ Щэнхабзэ зыужьыныгъэм и центр - ахэри хьэзыр хъунущ къэкІуэну илъэсым къриубыдэў. КъБР-м и Іэтащхьэм жэр-

дэм къыхилъхьащ ухуэныгъэхэр зэрекіуэкіым видеокІэлъыплъыныгъэ, мониторинг-паспорт, гъуэгу картэ хуэдэхэр къыхузэгъэпэщыным теухуауэ. А Іуэхугъуэхэр къагъэсэбэпыфынущ ухуэныгъэхэр щекіуэкі щіыналъэхэм я администрацэхэм я Іэтащхьэхэм.

«Демографие» проектым къыщыгъэлъэгъуахэр республикэм гъэзэщіа зэрыщыхъум тепсэлъыхьаш КъБР-м лэжьыгъэмрэ социальнэ дэІэпыкъуныгъэмкіэ и министр Асанов **Алим**. «Сабий зыгъуэт унагъуэхэм мылъкукІэ защІэгъэкъуэн» щІыналъэ проектым ипкъ иткІэ, унагъуэхэм Іыхухэр Ізнатізкіз къызэгъэпэщын» проектыр и лъабжьэу цІыху 600-м щІигъум зрагъэгъуэтыфащ етlyанэ ІэщІагъэхэр. Кіуэкіуэ Казбек мы ІзнатІэри къыхуриджащ социальнэ Іуэхутхьэбзэхэр гъэзэщІэным бжыгъэхэр зи лъабжьэ технологиехэр нэхъ шэщауэ къыщагъэсэбэпыну.

ухуэныгъэмрэ КъБР-м псэупІэ-коммунальнэ зяйствэмкІэ и министр Бэрбэч Алим зэхуэсым зэрыщыжиlамкlэ, «Цlыхухэр ІэнатІэкІэ къызэгъэпэщын» проектым къриубыдэу сабий садхэм къышызэІуахынуш нэхъ ціыкіухэр зэкіуаліэ хъуну гупи 9. Апхуэдэ гупхэр зэманым шолажьэ Звёздный, Бахъсэн Ипщэ, Бэтэх жылэхэм. Мыгувэу апхуэдэ иІэнущ Налшык и «Стрелкэ» хьэблэми.

КъБР-м спортымкІэ и министр Хьэсанэ Ислъам къызэхуэсахэр щыгъуазэ хуищІащ «Спортыр - гъащІэм и мардэщ» проектым ипкъ иткіэ курыт школхэм папшіэ спорт Гэмэпсымэ зэмылГэужьыгъуэ куэд къызэращэ-хуам. 2022 гъэм Шэджэм Ищхъэрэ къуажэм щаухуэну я мурадщ ІэрыщІ мыл джафэ зытелъ утыкурэ топ ущыджэгу хъуну губгъуэрэ.

«Узыншагъэр хъумэн» лъэпкъ проектым зэјущіэм щытепсэлъыхьащ КъБР-м узыншагъэр хъумэнымкіэ и министр **Къалэбатэ Рус**там. Абы зэрыжи амк і э, а федеральнэ проектыр и лъабжьэу республикэм щолэжь щІыналъэ проекти 6-м. Апхуэдэхэщ сымапэщіэдзэ дэіэпыкъуныгъэ етыным, лышх узыфэм пэщІэтыным, сымаджэщхэр медицинэ техникэ пэрытхэмкіэ, іэмэпсымэхэмкіэ къызэгъэпэщыным, бгъэІэпхъуэ хъу медицинэ ІуэхущІапіэ ціыкіухэр къызэјухыным епха проектхэр. КъинэмыщІауэ, ОМС-м къыпэкІуэ мылъкумкІэ сом мелард 1,2-рэ хуэкіуэ дэіэпыкъуныгъэ ягъуэтащ лышх узыфэр зыпкърыт сыма-джэхэм. ЩІыналъэ медицинэ ІэнатІэм зыщрагъэужь бжыгъэр зи лъабжьэ технологием. «ВИМИС» программэр щылэжьэнущ «Лышх», «Гум епха узыфэхэр», «Акушерство», «Электрон медицинэ картэ», «Телемедицинэ чэнджэщхэр» унэтІыныгъэхэм.

ЗэlущІэм щыжаlа псори къызэщІикъуэжу, къэпсэ-лъащ КІуэкІуэ Казбек. Абы къулыкъущІэхэм ящищІащ нэхъыбэу гу зылъатэн хуей унэтІыныгъэхэм набдзэгубдзаплъэу хущытыну. Псом хуэмыдэу къыягъуэтащ сом меларди хигъэщащ экономикэр нэ-5,2-м техуэ дэІэпыкъуныгъэ. хъыбэу зыхуэныкъуэ ІэщІагъэліхэмкіэ Іэнатіэ зэгъэпэщыным зэрыхуейр. Республикэм и къыхигъэбел-Іэтащхьэм джылыкlащ нэхъ зыхуэныкъуэ ІэщІагъэхэр. Апхуэдэхэщ цІыхухэм Іуэхутхьэбээ яхуэщІэным, турист, ухуэныгъэ ІэнатІэхэм епхахэм.

ІэнатІэхэр зыхуэныкъуэ Іэщіагъэліхэмкіэ, лэжьакіуэхэмкІэ ирикъуу къызэгъэпэщыныр иджырей лъэхъэнэм мыхьэнэшхуэ зиІэ Іуэхугъуэщ. Дэтхэнэ министрми ищІэн хуейщ зи пашэ ІэнатІэр зыхуэныкъуэр, псом хуэмыдэу лэжьакіуэхэр, а Іуэхури жыжьаплъэу ирагъэкІуэкІын хуейщ, - къыхигъэщащ Кіуэкіуэ Казбек. -Курыт щІэныгъэрэ ІэщІагъэрэ щрагъэгъуэт еджа-[']зыхуей-зыхуэфІкІэ пехеІп къызэгъэпэщыпхъэщ. Абыхэм Іэщіагъэ щызэзыгъэщІалэгъуалэращ ГЪУЭТ экономикэр адэкІи пъэпкъ къэзыІэтыну дызышыгугъыр.

КъБР-м и Іэтащхьэмрэ и Правительствэмрэ я пресс-ІуэхущІапІэ.

Мэрем кІуам КъБР-м и Парламентым щекіуэкіащ Рождество парламент зэјущіэхэм я VI щіыналъэ іыхьэр. Ар хэтщ Пётр Езанэр къызэралъхурэ 350-рэ зэрырикъум ирихьэліэу къызэрагъэпэщ ХХХ дунейпсо рождество (хъуромэ) еджэныгъэхэм.

ЗЭІУЩІЭМ хэтащ КъБР-м и Парламентым и УнафэшТ Егоровэ **Татьянэ**, Пятигорскрэ Черкесскрэ я архиепископ **Феофилакт**, КъБР-м и Муслъымэнхэм я ІуэхущІапіэм и унафэщіым и къуэдзэ Сыжажэ Алим, КъБР-м и Іэ-Правительсттащхьэмрэ вэмрэ я лыкіуэу КъБР-м и Парламентым щыІэ **ДыщэкІ** Мадинэ. КъБР-м и Іэташхьэм и чэнджэщэгъу **Тюбеев Аль**берт сымэ, депутатхэр. Апхуэдэуи зэlущlэм видеозэпыщІэныгъэ Іэмалхэр къагъэсэбэпу хэтащ министерведомствэхэм я унафэщІхэр, Къэбэрдей-Балъкъэр къэрал университе-Къбэрдей-Балъкъэр къэрал мэкъумэш академием я студентхэр, Къэбэрдей-Балъкъэр щІэныгъэ центрым и лэжьакІуэхэр.

Зэгущгэр къызэгуихащ икги иригъэкіуэкіащ Парламентым и УнафэщІ Егоровэ Татьянэ. Абы жиlащ Урысейм и цинэ ІэнатІэхэм зыужьыны-

Хэкум и тхыдэмрэ дин хабзэхэмрэ щытахэм гъэшхуэ ягъуэтащ, - жиlащ лъэныкъуэкlи щхьэпэн па- министрым и къалэнхэр зы-

лэжьакlуэшхуэу щытахэм ящыщ Пётр Езанэм Урысейр дуней псом къыщалъытэ Гъэм къэралыгъуэ лъэрызехьэ хъуным гуащІэшхуэ зэрыхилъхьар. ИкІи кіэшіу къытеувы аш Пётр Езанэм иригъэкіуэкіа зэхъуэкіыныгъэшхуэхэр гъащІэм и лъэныкъуэ куэдым ехьэлІауэ, къыхуэсэбэпауэ зэрыщытам. А реформэхэм ящыщу Егоровэм зэпкърихащ къэрал ухуэкІэмрэ абы щызекІуэ хабзэхэмрэ ехьэл ахэр. Пётр Езанэм къыхилъхьа ІуэхущІэхэм къэралыр хуашащ ухуэкІэщіэм, экономикэ зэпіэзэрытым, езым къыщ[игъэк[хэм зэрыхэхъуам, нэгъуэщ1 куэдми. А зэхъуэкІыныгъэхэрщ Урысей къэралыгъуэр и зыужьыкіэкіэ къызыкіэрыху адрей къэралхэм ялъэшІэзыгъэхьэжар, уеблэмэ дунейпсо утыку изышар.

- Пётр Езанэм и реформэхэм я фІыгъэкІэ Урысейм дунейпсо Іуэхухэм увыпіэ щхьэхуэ щиубыдащ, урысей щІэныгъэм и лъабжьэр игъэтІылъащ, щэнхабзэ, меди-

Егоровэм. - Пётр Езанэм 1703 Урысей къэралыгъуэшхуэм и къалащхьэу щы-

та Петербург иухуащ. Егоровэм и къэпсэлъэнызэхъуэкІыныгъэхэр Іуэхухэми ехьэліауэ зэрыщытар. Светскэ зэхэтыкІэм нэхъ ехьэл ауэ зызых туэжахэм ящыщу спикерым къыхигъэбелджылык ащ тхылъ къыдэгъэкІыныр. Пётр Езанэм и лъэхъэнэм и пэкІэ къыдэкІыу щытар диным къыщагъэсэбэпхэрат, ауэ щІэныгъэм еужьэрэкіыу зэрызиужьым, гъащіэр ипэкіэ зэрыкіуатэм къыхэкіыу тхылъ къыдэгъэкІыным мыхьэнэшхуэ иІэу къышІэкІаш.

Феофилакт Архиепископ жиІащ Пётр Езанэм и лъэгъэхэмрэ абы и Іуэху бгъэкъыдгуры уэн папщ э, лъэныкъуэ куэдкіэ зэгъэщіэн, джын зэрыхуейр. «Зи цІэр тхыдэм ми. къыхэна а цІыху щэджащэм мурадышхуэхэр зыхуигъэу-

щы і этэкъым. Щэнхабзэм, архитектурэм, ухуэныгъэм гулъытэ хэха хуищІырт. Абы гъэм къыхэщащ зи гугъу ищ иихуа Сантк-Петерург къалэр УрысейищІэм и джэлэс хъуауэ жыпІэ хъунущ», живащ архиепископым.

Тхыдэ щІэныгъэхэм я док-Къэбэрдей-Балъкъэр щІэныгъэ центрым и унафэщІым и къуэдзэ Абазэ Алексей жиlащ Пётр Езанэр тхыдэм къыхэщыж къэрал лэжьакІуэшхуэу зэрыщытар, щІыналъэ зыужьыныгъэр къызыпэкІуа Туэхугъуэхэр илъэс куэдкІэ къызэрагъэсэбэпар, нобэми абыхэм я лъэужьыр нэрылъагъуу зэрыщытыр. Ар убгъуауэ тепсэлъыхьащ унэтІыныгъэ хэхахъэнэм екіуэкіа зэхъуэкіыны- хэм щекіуэкіа зэхъуэкіыныгъэхэм, Кавказым щыІа зыудыхьэкі эу шытахэмрэ нэсу жыныгызм, кызрал іуэхумрэ дин Іуэхумрэ къызэрызэдэгъуэгурыкІуам, нэгъуэщІхэ-

КъБР-м граждан жылагъуэ ІуэхущІапІэхэм ядэлэжьэвыжырт и къэралым сыт и нымрэ лъэпкъ ІуэхухэмкІэ и

пщіэ, абы и гупсысэхэмрэ гъэзащіэ Кіурашын Анзор и Іуэхущіафэхэмрэ здынэмыс гугъу ищіащ 1990 гъэхэм къэрал политикэ ухуэкІэмрэ къэрал идеологиемрэ захъуэжа нэужь, цІыхухэми диным нэгъуэщІ еплъыкІэ хуаІэ зэрыхъуар. Апхуэдэуи КІурашыным жиІащ дин хабзэхэр нобэ псэкупсэ гъэсэныгъэм щыщ зы Тыхьэу зэрыщытыр, Къэбэрдей-Балъкъэ-

рым ит дин зэгухьэныгъэхэм

къэралым хуищІ гулъытэмрэ

зэрыдэІэпыкъумрэ ар уб-

гъуауэ тепсэлъыхьащ. Министрым и псалъэхэм къыпищэу, Сыжажэ Алим жијащ къэралымрэ динрылажьэмрэ нобэ зы бзэкІэ зэрызэпсэлъэфыр, хэкІыпІэхэр къызэрызэдагъуэтыр. Апхуэдэ зэпыщІэныгъэм и зы хэкІыпІэу Сижажэм къелъытэ къыдэкІуэтей щІэблэм псэкупсэ гъэсэныгъэ ябгъэдэлъхьэныр.

Апхуэдэу зэlущlэм къыщыпсэлъащ КъБР-м и Парламентым Шэнхабзэмкіэ, граждан жылагъуэм зегъэужьнымрэ хъыбарегъащіэ политикэмкіэ и комитетым хэт. Балъкъэр

къэрал театрым и актрисэ Бечеловэ Людмилэ, Александровкэ станицэм дэт 9-нэ курыт еджапІэм макъамэмкіэ и егъэджакіуэ Шиляго Галинэ сымэ.

КъаІэта Іуэхум хьэнэмрэ нобэрей гъащІэм зэрыхэзагъэмрэ теухуауэ къэпсэлъащ Парламентым Егъэджэныгъэмкіэ. шіэныгъэмрэ щ алэгъуалэ политикэмкіэ и комитетым и унафэщі **Емуз Нинэ**, «ЛДПР» фракцэм и Іэтащхьэ Безгодькэ Владимир, КъБР-м и Іэтащхьэмрэ Правительствэмрэ я лыкіуэу КъБР-м и Парламентым щы В Дыщэк Мадинэ сымэ.

Зэјущјэм и кјэухым Егоровэ Татьянэ жиlащ зэlущlэр шхьэпэу зэрыщытар, Пётр Езанэм и лъэхъэнэм екlуэкla зэхъуэкІыныгъэхэмрэ абыхэм къапэкІуахэмрэ иджыри зэ егупсысыжыну Іэмал зэра-Іар, дяпэкІи уи щІэныгъэм зезыгъэужь, гъэщІэгъуэн куэд къыщыпщІэ, цІыхухэм я еплъыкІэхэр къышаІуатэ мыпхудэ зэхуэсхэр зэрырагъэкІуэкІынур. «Уи хэкум и тхыдэр фІыуэ пщІэныр щхьэпэщ уи блэкІам дерс къыхэпхыурэ ипэкІэ укІуэтэнымкІэ», - жиІащ Парламен-

тым и УнафэщІым.

нэщіэпыджэ Замирэ.

Ди махуэгъэпс

ГъззэщІакІуэ гупым я япэ зэхцэс

Дунейпсо Адыгэ Хасэм и ХІІІ Зэхуэсышхуэм шізуэ хахыжа тхьэмадэмрэ Гъэзэщіакіуэ гупымрэ я япэ иджыблагъэ Налшык къалэ щекіуэкіащ. Абы хэтащ КъБР-м, КъШР-м, АР-м, Ставрополь, Краснодар шІыналъэхэм, Осетие Ишхъэрэ - Аланием щылажьэ хасэ къуда-мэхэм, Тыркум, Сирием, Ливаным, Йорданием, Европэм хыхьэ къэралхэм я хасэхэм я тхьэмадэхэмрэ ліыкіуэхэмрэ. Коронавирус узыфэм и ягъэкІэ зи гъунапкъэхэр зэхуащ а Израиль къэралыгъуэм шыІэ Адыгэ Хасэм и ліыкіуэхэр зэхуэсым кърихьэліэфакъым, ауэ абыхэм щхьэкіэ видео зэпыщІэныгъэ къызэрагъэпэщри, зэlущlэм щекіуэкі лэжьыгъэм щыгъуэзэну Іэмал ягъуэтащ

ЩІЭУЭ хахыжа ГъэзэщІакіуэ гупым я япэ зэіущіэм зыкърагъэхьэлІащ КъБР-м и Іэтащхьэм и Администрацэм и Унафэщ Къуэдзокъуэ Мухьэмэд, КъБР-м и Іэтащхьэм и чэнджэщэгъу Къуэжей Артём, КъБР-м и Іэтащхьэм и Администрацэм къэрал кіуэці іуэхухэмкіэ и управленэм и унафэщІ Хьэсанэ Аслъэн, КъБР-м жылагъуэ ІуэхущІапІэхэм ядэлэжьэнымрэ лъэпкъ ІуэхухэмкІэ и министр КІурашын Анзор, ДАХ-м и Тхьэмадэм и Уставым купщіэ иіэт, дуней советым хэтхэр, жылагъуэ зэгухьэныгъэхэм икІи хъыбарегъащіэ Іэнатіэхэм я лэжьакіуэхэр, нэгъуэщіхэри.

Дунейпсо Адыгэ Хасэм и Сэхъурокъуэ Хьэутий зэlущlэр къыщызэІуйхым, дуней псор иджыри зэщІэзыІыгъэ узыфэм шхьэкІэ къамыгъанэў ДАХ-м и лэжьыгъэм дежкІэ мыхьэнэшхүэ зиІэ зэхүэсым къызэрыкіўам щхьэкіэ щіыпіэ хасэхэм я лыкіуэхэм фіыщіэ яхуищіащ икіи мурадрэ къалэну зыхуагъэувыжахэр зэрыхъунумкіэ фІэщхъуныгъэ зэриІэр къы-хигъэщащ. «ДАХ-р къызэрыунэхурэ гугъуехь мащІэкъым зыlууар, - жиlащ Сэхъурокъуэм. - Гугъу ехьу къалъхур куэдрэ мэпсэу, жаlэ. ДАХ-р кlыхьу зэрыпсэунуми лъэпошхьэпо куэдым зэраблэкІыфынуми къытетхьэркъым. Мы къе кІуэкІ узыфэм дыкъыщилъахъэ щы эми, ари тщхьэщыкІынщ, дэри ди къалэнхэм нэхъ шэщауэ дыпэрыхьэжынш. Ауэ сыт хуэдэ пэрыуэгъу къэхъуми, лъэпкъыр щыіэщ, мэпсэури, къылъыкъуэкІ Іуэху зэІумыбзхэр зыхуей хуэзэу зэблэгъэкІыныр ар пщэрылъ зыщызыщІыжахэм ящхьэщихыркъыми, дэри ди гуащіэ абы етхьэліэн хуейуэ хьэкъ диІэщ. Нобэрей мыхьэнэшхуэ зэхуэсым

иІэщ, сыту жыпІэмэ абы дя-

пэкіэ дызэрылэжьэну илъэ-

сищым и лэжьыгъэр иуб-

зыхуну и къалэнщ. Къатщтэ

унафэхэр зэпэшэчауэ, дифІ

зыхэлъымрэ дызэгупсысып-

Астрономхэм къызэрабжамкІэ,

2021 гъэм Дыгъэм зыщигъазэ

піалъэр дызэрыт мазэм и 21-м,

пщыхьэщхьэм сыхьэт 18-рэ да-къикъэ 58-м тохуэ (Москва къы-

зэрыщабж зэманымкіэ). Ауэ щы-

хъукіи, дыгъэгъазэм и 20-м икіыу

псом зэрыщекіуэкіым елъытауэ,

абдежым щынэхъ кіыхь дыдэщ,

къыкІэлъыкІуэ махуэр зэры-

НЭГЪУЭЩІУ жытІэмэ, ди плане-

щыІэ щІыналъэхэр дыкъэзыгъэнэху,

дыкъэзыгъэхуабэ бзий дыща-

фэхэр мащізу фізкіа къыщыт-темыпсэ лъэхъэнэм и нэхъ зэщы-

21-раш (високоснэ илъэсхэм - ды-

гъэгъазэм и 22-рщ).

щынэхъ кіэщіым къыдэкіуэу.

хъэхэмрэ зэпэлъытауэ щы-

тын хуейщ». Тхьэмадэм и къэпсэлъыныгъэм адэкІэ и гугъу щищащ икій псальэ гуапэкіэ къыхигъэщащ ДАХ-р къыщызэрагъэпэщым абы и ублапІэм щытахэм лэжьыгъэшхуэ зэрызэф агъэк ар. «ФІыщІэ лей яхуэфащэщ 1991 гъэм Хасэшхуэр зэхуэзышэсауэ щытахэм. Дунейм щикъухьа адыгэхэр зэгъзујуным, зы лъэпкъ гупсысэм ешэлІэным хуэунэтІын хуейуэ пщэрылъ зыхуэзыщІыжахэм. А зэманым Къалмыкъ Юрэ я пашэу ягъэпса Уставым пщІэшхуэ хуэпщІ хъунущ, - къыхигъэщащ Сэхъурокъуэ Хьэутий. псом къышекІуэкІ мардэхэм къезэгъырт, Урысейми, ди лъэпкъми, адрей лъэпкъхэми къагуры!уэу гъэпсат. Сыхуейт а лэжьыгъэм нобэ щІэўэ хаха гупми пащэну. Дэри дызыхэс къэралхэм дадэлажьэу, абыхэм щыува хабзэхэм дыпэрымыуэу, ди бзэр, ди щэнхабзэр, ди жылагъуэ Іуэхухэр зэрытхъузэрыдгъэбэгъуэмэным, ным, зэрызедгъэужьыным

АдэкІэ Сэхъурокъуэ Хьэу-тий псалъэр иритащ ДАХ-м и зэхэублакІуэхэм ящыш МэшхүэфІ Нэждэт. «1991 гъэм къащтауэ щыта ДАХ-м Уставыр и лъабжьэу ар зэрылэжьэну программи зэхалъхьауэ щытат. Апрограммэм стратегие щыгъуащ. Япэ махуэхэм къыщыщІэдзауэ ДАХ-м къалэн зыщищІыжат Урысейми хамэ

иужь дивгъэт».

къэралхэми щыІэ хасэхэр щылажэ хэгъэгухэм я конституцэхэмрэ емыбэкъуэну. Абы къыдэкІуэрт хэкурыс адыгэхэр щыпсэу УФ-ми и политикэм хамэщі щыпсэухэр къы-хэмыпсэлъыхьыныр. Хэткіи нахуэщ УФ-р ягъэлъэлъэныр зи гухэлъ къэралыгъуэхэр зэрыщы Іэр. Абыхэм къагъэдэјуахэр ди анэдэлъхубзэмкіэ ди ціыхухэм къопсалъэ. МащІэми, абыхэм лэжьыгъэми зыри зеи дахьэх къыхокі. Дахьэхахэм щыщІэ зэрымыхъунур. Дыя щыуагъэр зэдгъэзэхуэжыну иужь дохьэ. Ар зыхуэб- папщіэ, адыгэбзэм ехьэліагъэдэнур сымаджэ хъуам еІэзэнырщ. Ауэ медицинэм джакІуэхэм я зэхуэс, адыгэбкуэд щіауэ къихутагъэххэщ зэр щрагъэдж курсхэр сымаджэр бгъэхъужын нэ- къызэрызэгъэпэщын хуейр хърэ цІыхум и узыншагъэр къыхагъэщащ. шІэх-шІэхы́урэ къэпшытэныр зэрынэхъ щхьэпэр. Ди лъэпкъыр иужьрейм хуэдэ лэжьыгъэ зыкъомкІэ хуэныкъуэщ. Зи гугъу сщіа стратегием мы гупсысэр еспхыжынщи, ди бзэкІэ къыдэпсальэу льэпкъ телевиденэ диіатэмэ, мо мыщхьэпэми пэува хъунт, ди мурад нэхъыщхьэхэм ящыщу анэдэлъхубзэр хъумэнми й зы далэ къэІэта хъунт. Дыщогугъ мы ди гуращэр къыддэхъунымкІэ къэралыр щІэгъэкъўэн къытхуэхъуну, хэкурысхэри хамэщі щыіэхэри зэпызыщІэ Іэмалыр къытхузэригъэпэщыну. Телевиденэм дэкүүэдынут ди гурыгъузхэм ящыщ зыкъом. НэгъуэшІ зы Іуэхуи щыІэщ. ХамэщІ шыпсэу адыгэр УФ-м и хэкуэгъуу щыщыткіэ, адэжь лъахэм къыщихьэж-

кІуэкІа лэжьыгъэм япкъ ит-кІз лэжьэну яубзыхуа къуда-мэхэмрэ абы хэтынухэмрэ хэплъэжри, ДАХ-м лэжьа-кІуэ гупибл игъэбелджы-лащ. Апхуэдэщ къэрал Іуэху-щІапІэхэмрэ дунейпсо зэ-гухьэныгъэхэмрэ ядэлажьэ гупыр (унафэщІыр Сэхъуро-къуэ Хьэутийщ), Урысеймрэ хамэ къэрал щыІэ адыгэ жылагъуэ зэгухьэныгъэхэм-рэ я лэжьыгъэр зэуІу щІы-ныгъэхэм яхудиІэ зэпыщІэ-ныгъэхэм яхудиІэ зэпыщІэ-ныгъэхэм ястъэужьынымкІэ гупыр (унафэщІыр Нэгуэр Зиуарщ), хамэщІ щыпсэу адыгэхэр адэжь щІыналъэм къешэлІэжынымкІз гупыр (унафэщІыр Бырсекъуэ Ор-(унафэщІыр Бырсекъуэ Орфанщ), анэдэлъхубзэр фанщ), анэдэлъхубзэр хъумэнымкіэ икіи зегъзужьынымкіэ гупыр (унафэщіыр Щоджэн Іэминатщ), щэнхабзэмкіэ, егъзджэныгъэмрэ щіэныгъэмкіз гупыр (унафэщіыр Шомахуэ Залинэщ), щіалэгъуалэ политикэм, спортымрэ туризмэмкіэ, хъыбарегъащіэ Іэнатіэхэм дэлэжьэнымкіз гупыр (унафэщыр Хъуэт Инусщ), этикэмкіз къэпщытакіуэ гупыр (унафэщіыр Дзэрахъэ Станиславщ).

Адэкіз хасэ тхьэмадэхэр тепсэлъыхьащ 2021 - 2024 гъэхэм, дызытехьэну илъэсым теухуауэ яіз мурадхэм, ахэр ягъэзэщіэн щхьэкіз зыіууэ лъэпощхьэпохэр къызэрызэранэкіынум. Абыхэм шэщіауэ ирипсэлъа нэужь, газамідкіра гупам ка ды хъумэнымкІэ икІи шэщіауэ ирипсэлъа нэужь, Гъэзэщіакіуэ гупым къаіэтащ лъэпкъым дежкІэ мыхьэнэшхүэ зиІэ адыгэбзэм и Іуэхум епха гугъуехьхэр. Апхуэдэу, тхьэмадэм жиlаш анэдэлъхубзэр хъумэнымкІэ къудамэм къалэнышхуэ и пщэ къызэрыдэхуэр, екІуэкІ зытехьэ илъэсым, псалъэм уэ щіэныгъэ зэіушіэ, егъэ-

ЗэlущІэм къыщаІэтащ Нэхъыжьхэм я советым и Іуэхури. ГъэзэщІакІуэ гупым советыр зэрылэжьэну хабзэр къищтащ, абы и унафэщlу щытыну адыгэ тхакlуэ цlэ-рыlуэ Мэшбащlэ Исхьэкъ зэрыхуагъэфащэмкІэ псори зэдэарэзы хъуащ.

Зэхуэсым и кІэухым Сэхъурокъуз Хьзутий коронавирус vзыфэм земыгъэvбгъvным. щы і занитар мардэхэр къызэпымыудыным и ІуэхукІэ дунейм щыщыІэ щытыкІэм зыдэщІын хуей зэрыхъунур къыжиІащ. Тхьэмадэм къыхуриджащ хасэхэм цІыхухэр зэрызэрыщІэ технологие Іэ-

малхэр къагъэlурыщlэну. ДАХ-м и зэхуэсыр щызэ-хуищlыжым, Сэхъурокъуэм абы и лэжьыгъэм хэтахэм vзыншагъэ быдэ яІэну ехъуэхъуащ.

. ШУРДЫМ Динэ.

кіэ, хэгъэгум и ціыху хъу-

Езыхэм зыкъызэрагъэпэщыж

Дыгъэгъазэ-Сэзрэш ●

Налшык къалэ дэт «Синдика» хьэщіэщым щекіуэкіащ «Бизнес-старт-2021» зыфіаща щіыналъэ зэхуаку форумыр. «Хьэрычэт мащіэмрэ курытымрэ защІэгъэкъуэнымкІэ» лэжьыпхъэхэм хыхээхэх КъБР-м лъэпкъ проектыр гъэзэлэжьыпхъэхэм хыхьэу, КъБР-м «Хьэрычэт Іуэхур дэІыгъынымкІэ центр» зи фІэщыгъэ щІыналъэ фондым игъэхъэзыра зэІущІэр зэхэшэнымкІэ щІэгъэкъуэн хъуащ республикэм Экономикэ зыужьыныгъэмкІэ и министерствамиз абы къедза терствэмрэ абы къедза ІуэхущІапІэхэмрэ.

ЗЭХУЭСЫР къызэlузыхакъызэрыхагъэщауэ, Іуэхугъуэр мы гъэм илъэс ещанэ хъуауэ йокІуэкІ, абы къыдэкІуэуи, зи щхьэ хуэлэжьэж хьэрычэтыщІэхэм, еджакІуэхэм, студентхэм, зи пенсэ кІуэгъуэ хъуахэм я

бжыгъэм хэхъуэ зэпытщ. КърихьэлІахэм фІыщІэ псальэкіэ захуигъэзащ КъБР-м экономие зыужьы-ныгъэмкіэ и министрым и къуэдзэ Белецкая Ольгэ.

- Иужьрей лъэхъэнэхэм, зэрынэрылъагъущи, унэ-

щізу къзунэхухэм я бжы-гъэр, дызыщыгуфіыкіын хуэдизу, куэд дыдэщ. Ауэ щыхъукlи, мыбдежым щlа-лэгъуалэр нэшхуэгушхуэу зэрыщытлъагъур дэркІэ гу-фІэгъуэщ. Мы зэманым ирихьэлІэу, республикэм зи щхьэ хуэлэжьэжыну хуейхэм ящыщу ди деж зыщезыгъэтхахэм я бжыгъэр мин 12-м щхьэдэхащ, - къыхи- мащІэмрэ министрым гъэщащ

Апхуэдэуи, Белецкая Ольгэ и гугъу ищ ащ зытепсэлъыхь Іуэху зехьэкІэм фіагъыу хэлъхэми, лэжьы-

зыкъызэзыгъэпэщыжхэм КъБР-м Бжыгъэ Іэмалхэм зыщегъэужьынымкІэ и министерствэр щІэгъэкъуэн къазэрыхуэхъунури (я компьютерхэм къыщагъэсэбэпыфыну программэу ди къэралым щызэхагъэувахэр къыщащэхукІэ).

Зэхуэсым и лэжьыгъэм адэкіэ къыпищащ хьэрычэт мащіэмрэ курытымкіэ ехъуліэныгъэ щызыгъуэта іэщіагъэліхэм я къэпсэлъэныгъэкіэ. Къызэхуэсахэм ахэр «ядэгуэшащ» я лэжьыгъэм къащыхуэщхьэпа lэ-малхэр зыхуэдэхэмкlэ, я

lуэху зехьэкlэм бгъэдыхьэкІ́эщІэу къыщагъэсэбэпхэ-

ми я гугъу ящІащ. «Хьэрычэт Іуэхур дэІыгъынымкІэ центр» щІыналъэ фондым и унафэщІ Дыду Мадинэ зэхыхьэм кърихьэлІахэр щыгъуазэ хуищІащ «Си хьэрычэт» зыфіаща центрым зыхуэзыгъазэхэр зыщыгугъ хъуну щІэгъэкъуэныгъэр зыхуэдэми, апхуэдэ дэІэпыкъўныгъэр унэтІыныгъэщІэу зэрыщытри абдежым къыщы-

публикэм ТриатлонымкІэ и федерацэм и Іэтащхьэ, шхапІэ зыбжанэм я уна-фэщІ Іэпщэ Руслан, МСП ахъшэ хъумапІэм и лІыкІуэ Байсултанов Асхьэт сымэ,

уэм щытекІуахэр щагъэпэжаш, тыгъэ зэмылІэужьы-

Дызэрыщыгъуазэщи, электроэнергетикэм ди гъащіэм къалэнышхуэхэр щегъэзащіэ. Сыту жыпіэмэ, жылагъуэ экономикэр зыхуэдэнур абы и щытыкіэм, и зыужьыкіэм къыгуэхыпіэ имыі эу епхащ.

СССР-кІэ зэджэу щыта къэрал абрагъуэр электрификацэ щІынымкіэ къэрал комиссэм, «ГОЭЛРО-м и план» цІэр иІэу, 1920 гъэм зэхилъхьауэ щыта экономикэ программэм мыхьэнэшхүэ игъэзэщіащ. Ауэ щыхъукіи, тхыдэм фіы и лъэныкъуэкІэ къыхэна, ЦІыхубэ хозяйствэм зэрызиужьынум и япэ къэрал план зэхэтыр къызэращтэрэ мы гъэм илъэсищэрэ зырэ ирокъу.

Дыщыпсэу республикэр къэтщтэнщи, Кавказ Ищхъэрэм и МРСК ІуэхущІапІэм и Къэбэрдей-Балъкъэр къудамэм ди щІынальэм токыр ятрегуашэ, псэуальэхэм яхузэпещІэ, къэзыгъэсэбэпхэр ирикъуу къызэгъэпэщыным пыщІа Іуэхугъуэ псори мы зэманым гъэхуауэ йокІуэкІ. Абы къищынэмыщіауэ, токыр зэрыіуач, зэрыіуадзэ, зэрызэщхьэщах, къэхъукъащІэхэм зэрыщахъумэ, зэтезыухуэ-зэрызэпащІэ Іэмэпсымэхэр зэпэщщ. Дызэрыт щІымахуэ лъэхъэнэм электросетхэр къызыхуэтыншэу хуагъэхьэзыращи, щыщ агъэ ин къахукъуэмык ыу лэжьэнущ. Киловольти 110-04-м хуэщіа уэгу кіапсэу километр мин 15-м щіигъу, псори зэхэту мегаватт 130-м нэблагъэ зи лъэщагъ, киловольти 120-м шІигъу зэкІуалІэ подстанцу 90-м нэблагъэр. киловольти 6-10/0,4 щагуэш трансформатор пункту 2200-м щІигъур къагъэсэбэп. АтІэми, энергетикхэм я Іуэхушафэхэр зыхуэгъэпсар цыхухумрэ ІэнатІэхэмрэ зэблэмыууэ токкІэ къызэгъэпэщынырщ.

Иужьрей илъэсхэм ди щ ыналъэм электростанцыщ эхэр къызэрыщыунэхуар сэбэпышхуэ хъуащ токыр къэзыгъэсэбэпхэм ар къызыхуэтыншэу лъагъэІэсынымкІэ. Апхуэдэу, 2019 гъэм Къэбэрдей-Балъкъэрым и электростанцхэм электрокъарууэ киловатт-сыхьэт мелуан 491-м нэблагъэ къыщыщІагъэкІамэ, дызэрыт илъэсым и щІышылэжэпуэгъуэ мазэхэм къриубыдэу ар мелуан 500-м нагъэсащ (2020 гъэм и апхуэдэ лъэхъэнэм елъытауэ хуэдэ 1,4-кІэ нэ-

Дызэрыт лъэхъэнэм Къэбэрдей-Балъкъэрым щІэгъэхуэбжьауэ щызэтоувэ «Шэрэдж-Ищхъэрэ» ГЭС-м и ухуэныгъэщіэхэр. 2024 гъэм къриубыдэу, республикэм и энергетикхэм я мурадщ мы зэманым зи яужь ит Псыгуэнсу МГЭС-м, мегаватт 19,1-м нэблагъэ зи лъэщагъыу щытынум, и лэжьыгъэм щІрагъэдзэну.

Мы Іуэхум пыщіа ціыху гуащіафіэхэм, я махуэм хуэфащэу ирихьэліэ іэщіагъэлі іэзэхэм, іэнатіэм и ветеранхэм дохъуэхъу мамыр гъащіэ яіэну, я щхьэкіи я унагъуэкіи узыншэну!

ХЬЭТЫКЪУЭ Щауапціэ.

къуэдзэм.

Дунейм щыхъыбархэр

щадэіэпыкъу щыіэу.

Дяпэкіэ жэуап ткІийм ирашэлІэнущ

Автомобилым дэсу зэрыщызегъуэгухэм кІуэн хуей хабзэхэр къы-зэпызыудхэм етхьэкъу къудейкіэ Іуэхур зэфіэкіынукъым дяпэкіэ. Ахэр жэуап ткійм ирашэліэ нущ, илъэситІым нэскІэ тутнакъэщым исыну зытралъхьэнухэри яхэту.

КЪЭРАЛ Думэм Къэрал ухуэкІэмрэ законодательствэмкІэ и комитетым и унафэщІ Вяткин Дмитрий хабзэубзыху орган нэхъыщхьэм и зи чэзу зэіущіэм щыжиіащ депутатхэм ягъэхьэзыра законопроектым Правительствэри арэзы зэрытехъуар, жэуапри къазэрыІэрыхьэжар.

УФ-м и Думэм и УнафэщІ Володин Вячеслав Правительствэм фІыщІэ хуищіащ Іуэхум псынщізу зэрыхэплъам папщІэ, сыту жыпІэмэ законыр икъукІэ мыхьэнэшхуэ зиІэщ жылагъуэ псом дежкіэ. Абы къыхигъэщащ проектым фракцэхэр зы къэмынэу зэрыщызэкъуэувар, псом я Гуэху елъык Гэри зэрызэтехуар икІи бжьыхьэ сессиер имыух щІыкІэ ар къызэращтэнур.

Афганистаным доІэпыкъу

ХуэмыщІауэ псэу цІыхухэр щыкуэд, адрей зыхуэныкъуэхэр къэгъэнауэ, шхын къудейри щызэпэубыда къэралхэр щымащіэкъым дунейм. Псапэ пщІэххэнумэ, япэу гулъытэ зыгъуэтын хуейри ахэращ.

ЗИ цІыхухэр зыхуей ягъуэту зыхуэмыгъэпсэу-хэм ящыщщ Афганистаныр. Абы къратыкІ хъыбархэм узыщыгуфіыкіын яхэткъым, и ціыхухэр зауэ-хэмыкіыу мэпсэури. Атіэми, зауэм кърикТуэр тхьэмыщкіагъэщ, насыпыншагъэщ. Аращ Урысейр а къэралым щіэх-щіэхыурэ

хигъэщащ. Къызэхуэсахэм я пащхьэ къыщыпсэлъащ, чэнджэщ щхьэпэхэмкІи ядэгуэшащ КъБР-м и «Сату-промышленнэ палатэ» зэгухьэныгъэм и унафэщІым и къуэдзэ Гъўкіэлі Мурат, рес-

нэгъуэщІхэри. Зэхуэсым и кІэм «2021 ъэм и социальнэ проект нэхъыфІ» урысейпсо зэпе-

гъуэхэмкІи щахуэупсащ.

ИлъэсыщІэм - ехъулІэныгъэфІхэмкІэ

Мы илъэсыр ик Іыху Ново-Ивановскэм и мэкъумэш

ІЭЩЫШХУЭУ мини 2-м щІигъу яІэщи, абы и Іыхьэ щанэр жэм къашщ. Ипэ ита илъэсым зы жэмым хуэзэу шэ тонни 3 къыщ!ашамэ, предприятэр зыхуей-

зыхуэфІхэмкІэ къызэрызэрагъэпэщрэ, тонн мини 6-м

нэсащ. Зы жэщ-махуэм ІуэхущІапІэм шэ тонн 15-м

нэблагъэ зыхуей хуегъазэ. Абы иІэщ гъэшым и фІагъыр къыщапщытэ лабораторэ зэпэш, кхъуей, кхъуейльальэ, шатэ, шатэпс къабзэ къыщыщагъэкі цеххэр.

Псом ящхьэращи, цІыхум и узыншагъэм зэран хуэхъу

пкъыгъуэхэм сыткіи къыпакіухь. Іэщіагъэліхэм зэры-

жаіэмкіэ, совет лъэхъэнэм зэрагъэхьэзыру щыта іэ-

малхэмрэ ГОСТ-м и щапхъэхэмрэ ноби ткІийуэ тетщ, ар

яхъуэжынуи загъэхьэзыркъым. Аращ я гъэшми

ІэмэпсымэщІэхэмкІэ узэда ІуэхущІапІэм къыщІи-

гъэкі ерыскъы зэмылізужьыгъуэхэм хигъахъуэ зэпытщ.

Фермер ІуэхущІапІэм иужьрей илъэс зыбжанэм лэжьы-гъэ пыухыкІахэр ирегъэкІуэкІ гъэшышхуэ къозыт Іэщ

Предприятэм и эщ щ ымахуэм Тэщым ирагъэшхыну

щхъуантіагъэмрэ къэуат зыщіэлъ Іусыпхъэмрэ къы-

зытрах мэкъупіэхэмрэ гъавэщіапіэхэмрэ.Мы гъэм

мэкъумылэу ягъэтІылъам хуиту хозяйствэр гъэ щіи-гъэкІынущ, уеблэмэ гъунэгъу Іуэхущіапіэхэми

гъэшхэкІхэми сыт щыгъуи хуэдэу щІэупщІэ щІиІэр.

лъэпкъыфІхэр зэгъэпэщыным теухуауи.

фермер Іуэхущіапіэм и зэфіэкі псори ирихьэліащ шэ нэхъыбэ къызэрыщІишынымрэ фІагъ зыбгъэ-

дэлъ гъэшхэкіхэр зэригъэхьэзрынымрэ.

КЪУМАХУЭ Аслъэн.

щІыдэІэпыкъур жыри дыгъэгъазэм и 18-м УФ-м Афганистаным хуригъэшащ ерыскъырэ

ШЭРЭДЖ Дисэ

хущхъуэхэкІхэмрэ. ́Псори зэхэту хьэлъэу тонни 108-рэ хуашащ, апдзэ-транспорт хуэдэуи кхъухьлъатищкІэ цІыху 380-рэ Кабул къыдашы-Абыхэм яхэтщ жащ. Урысейм и цІыхухэри, Беларусым, Къыргъызым, Армением, щыщхэри.

Дыгъэгъазэм и 21, гъубж

♦Илъэсым къриубыдэу махуэр шынэхъ кіэщіш, жэщыр щынэхъ кІыхьщ **♦ 1944 гъэм** ВКП(б)-м и обкомым унафэ къищтащ Дзэлыкъўэ, Куба, Налшык, Шэджэм, Прималкэ, Урожайнэ, Лэскэн районхэм газет къыщыдэгъэкІыным теухуауэ. **♦ 1879 гъэм** къалъхуащ

парт, къэрал лэжьакіуэ, генералиссимус, Совет Союзым и ЛІыхъужь, Социалист Лэжьыгъэм и ЛІыхъужь, 1924 – 1953 гъэхэм СССР-м и унафэщју щыта Сталин (Джугашвили) Ио-

♦1932 гъэм къалъхуащ тхакіуэ, щіэныгъэлі Елмэс Дунейм и щытыкІэнур

«pogoda.yandex.ru» сайтым зэритымкІэ, Налшык уфауэ, къешх-къесу щыщытынущ. Махуэм хуабэр градус 1 - 2, жэщым щІыІэр 1 градус щыхъунущ.

Дыгъэгъазэм и 22,

♦Энергетикым и махуэщ ♦Урысей Федерацэм и Пенсэ фондыр (1990 гъэм) къыщызэрагъэпэща махуэщ ♦2001 гъэм Налшык къы-

щызэІуахащ Къэрал киноконцерт гъэлъэгъуапіэ. Дунейм и щытыкІэнур «pogoda.yandex.ru» сай

тым зэритымкіэ, Налшык уфауэ, къешх-къесу щыщытынущ. ЩІыІэр махуэм градуси 4, жэщым градуси - 13 щыхъунущ.

> *Зыгъэхьэзырар* **ЖЬЭКІЭМЫХЪУ** Маринэщ.

Лъэпкъ Іущыгъэ:

Пэжымрэ насыпымрэ зэгүэшэгъүщ.

Дыгьэм зегьазэ

дызэригъэхуабэ щІагъуэ щымыІэу, и 21-м хуэкіуэ жэщыр, илъэс уэгум лъагэу зыщимы і этыщэу. Апхуэдэу щ Іэхъум и щхьэусыгъуэр, астрономие щІэныгъэр

щыхьэт зэрытехъуэмкІэ, ЩІы Хъурейм и экваторым дыгъэгъазэм и 21-м ирихьэлІэу Дыгъэм хуэлъэнытэм и щІыгум щыщу ищхъэрэкІэ къуабэ дыдэ, градус 23-м зымащіэкіэ фіэкіа щіримыгъэгъуу, зэрызыхуищІырщ. Абдежым ди планетэм и ищхъэрэ лъэныкъуэхэмкІэ махуэм и нэхур - сыхьэти 7-кІэ, жэщым и кІыфІыр - сыхьэт 17-кІэ екІуэкІ хабзэщ. Абы къыдэкІуэуи, къузапІэр зыхуэзэр дыгъэгъазэм и ди нэгу къытхущІэгъэувэжынущ, Ижь-ижьыжкІэ псэуа цІыхухэми пасэ зэман жыжьэхэм бгъуэнщагъхэмрэ щыунэхэмрэ фіэкіа гу зэрылъатауэ, ЩІы Хъурейм и къекІэрэхъуэкІыкІэм зэрызихъуэзи псэупіэу щымыта ціыхухэм я жым елъытауэ, Дыгъэм и зыгъэдежкіэ шіымахуэр шіыіэмрэ мэ-

зэкіэми зызэрехъуэкі, щіымахуэм, жэщіаліагъэмрэ къащытепсыхэ ипщэ щіыналъэхэмкіэ и нэхъ лъэхъэнэу зэрыщытари. Астрономие щІэныгъэм мыхьэнэ дыщыпсэу лъэныкъуэхэмкІи гъатин зрит а Іуэхугъуэр зэрызэф Іэк Іыу,

жыжьапіэ дыдэу екіуэкіа Дыгъэм хэр къызэрыщригъэхьэжын хуейр

«игу къэкlыжа» фlэкlа умыщlэну, къытхуэп ащ эу и гъуэгуанэ к ыхьым къытеувэжынущ, абы къыдэкіуэуи, Илъэсыщіэм ирихьэліэу махуэм и кlыхьагъым дакъикъиблкІэ зригъэхъуэжынущ.

НэгъуэщІу дегупсысынщи, мы махуэр зэрыщыгэм ди адэжьхэми гу лъамытэнкІэ Іэмал иІакъым. ЖытІам и щыхьэту къэувыфынущ илъэс щиті ипэкіэ, нэгъуэщі щіыналъэхэм къикІыу, щІэныгъэ зыбгъэдэлъу адыгэхэм я деж къэщыта зыплъыхьакІуэзекіуэліхэм къытхуагъэна тхыгъэхэм ярытхэри.

Апхуэдэхэр щыхьэт зэрыте-хъуэмкІэ, адыгэхэм «Сэзрэщ» («Дыгъэгъазэ») зыфІаща махуэр Кавказ Ищхъэрэм щыпсэу адрей лъэпкъхэми ижь-ижьыж лъандэрэ яІэту щыта Іуэхугъуэщ, иужьым, муслъымэн диныр къыщащтэм тІэкіу-тіэкіуурэ lyагъэкlуэтыжын хуей хъуа пэтми.

БЭРАУ Бышэ.

ЩІэныгъэр республикэм и экономикэм зэрыхуэлажьэр

Зыужьыныгъэ

шіэныгъэр япэ игъэщыпхъэ лъэпкъ Іуэхухэм ящыщ зы щыхъуащ ди къэралым. Уеблэмэ абы зрагъзужьын папщіэ лъэпкъ проект шхьэхуэ яубзыхуаш. Ар зэзэрыжаІэмкІэ, хэзылъхьахэм федеральнэ Іэмалхэр къагъэсэбэпу а проектым Урысей Федерацэм и хэгъэгу псори хэтыным мыхьэнэшхуэ иІэщ щІыналъэхэм шІэныгъэм зыщрагъэужьынымкіэ. Технологиехэм, экономикэм, псэукіэм ехьэліауэ ипэкіэ дыкІуэтэну дыхуеймэ, хэкІыпІэу щы-Іэр шІэныгъэм пшІэ, гулъытэ хуэщіынырщ, ар ипэ игъэщынырщ.

ЩІЭНЫГЪЭМРЭ технологиехэмрэ я илъэсым зи гугъу тщІы Іуэхум фІыуэ зригъэхъуэжын хуеящ, къищынэмыщауэ, абы къалэн къытщещІ мы унэтІыныгъэм щекІуэкІахэр къэтпщытэжу, Къэбэрдей-Балъкъэрым и щіэныгъэ, технологие щыіэщ. «КъБР-м и инновацэ Іуэхузыужьыныгъэр зыхуэдэм гу лъыт- хэм теухуауэ» законыр 2002 гъэм

Эксперт аналитикэ советым лэжьэн тельствэм деж ЩІэныгъэ-технозэрыщіидзэрэ мызэ-мытізу иужь логие зыужьыныгъэмкіз жылагъуэ ихьащ Къэбэрдей-Балъкъэр Рес- совет къыщызэрагъэпэщащ. Ауэ публикэм щІэныгъэмкІэ и Іуэху зы- итІани абы хъер къызэрыпэмытетыр къипщытэну. Сыт щхьэкіэ кіуэр, хабзэр зэрымылажьэр, щіэжыпіэмэ, советым и къалэн нэ- ныгъэр производствэм къызэрыхъыщхьэр щіэныгъэ лъабжьэ иізу щамыгъэсэбэпыфыр а Ізнатізм и щытыкізр зэпкъри- Щізныгъэр инновацэ Ізмалхэм тету хынырш, гугъуехьхэм я хэкіыпіэхэр зыщиужьыр тхылъымпіэм и закъигъуэтынырщ. Абы хэтщ ЩІэны- къуэщ, ар хьэрычэт Іуэхум хапщэфеджапіэ нэхъыщхьэхэмрэ я щіэны- хуэлажьэркъым. Псоми зэрыфщіэгъэл пашэхэм нэмыщі, Ізнатіз щи, щізныгъэм и къалэн нэхъыщпэрыт Іэщіагъэліхэмрэ хьэрычэ- хьэхэм ящыщ зыщ ар Іуэхум къытыщІэхэмрэ. Къапщтэмэ, советыр щыгъэсэбэпыныр. Абы къыхэкІыу, Іуэхум теухуауэ щіэныгъэліхэр, іэ- экономикэм зиужьын папщіэ, щіэщіагъэліхэр, жылагъуэм, хабзэу- ныгъэм мылъку хэплъхьэн хуейщ. зыху, гъэзэщакту властхэм я лы- Иджыпсту Урысейм и хьэрычэкІуэхэр щызэпсальэ утыкущ.

щІэныгъэм иужьрей илъэсхэм халъ- хьэр. Адрейхэр бюджетым къыхьа зэхъуэкІыныгъэхэм ар эко- хэкІыу аращ. Ауэ хамэ къэрал нэхъ номикэм куэдкіэ пэіэщіэ ищіащ, ар ехьэжьахэм ахъшэ нэхъыбэр щіэщынэрылъагъущ ди республикэ- ныгъэм хэзылъхьэр хьэрычэтыщІэми. Къэбэрдей-Балъкъэрым и со- хэрщ. циально-экономикэ зыужьыныгъэм щіэныгъэр и тегъэщіапізу ныгъэ іуэхущіапіэхэм ирагъэкіуэкі пхужыІэнукъым. Абы пщІэ хуащІы- къэхутэныгъэхэм хагъэхьэркъым щэкъым. ЩІыуэпс хъугъуэфіы- щіыналъэм и промышленностым, гъуэхэмрэ щіэныгъэ лъабжьэфірэ мэкъумэш Іэнатіэм инновацэ и зи і э Къэбэрдей-Балъкъэрым и зыу- лъэныкъуэк і э зегъэужьыным теухуа жыныгъэр Урысей Федерацэм и Іуэхугъуэхэр. адрей хэгъуэгухэм яйм къыкІэроху. ЩІэныгъэр япэ изыгъэщ, къэхутэ- тым Зэрызыхуигъэзам къыщихьа, ныгъэхэр езыгъэкІуэкІ щІыналъэхэ- КъБР-м и Іэтащхьэм деж щыІэ раш иджырей технологиехэр къэ- Эксперт-аналитикэ советым къизыгъэ Іурыщ Іэфыр, абы ахъшэрэ Іэ- гъзува Іуэхугъуэхэр зэф Іэхынымк Іэ малхэмрэ хухэзыххэращ къэралым къэхутэныгъэ лъэрызехьэхэри диІэщыпашэр. Нэрылъагъущ зи щІэ- къым. КъБР-м Промышленностымныгъэмрэ технологиехэмрэ зызыу жьам и экономикэри псэукіэри нэхъ мышленнэ Іэнатіэм и къэгъэщіэ-

бгъэдыхьэкіэр зэпкърыпхмэ, ди ныгъэ къэхутакіуэ институтхэмрэ щІэныгъэр бюджетым зэрепхар бо- университетхэмрэ предприятэхэм я лъагъу, абы мылъкуу халъхьэри, лэжьыгъэр инновацэхэм тету къыадрей шІыналъэхэм елъытауэ, куэд зэгъэпэщыным халъхьэ акъым. А хъуркъым. Ауэ пэжщ, статистикэм лъэныкъуэм зи гуащІэ хэзылъхьэу къыщыхьа бжыгъэхэм уеплъмэ, плъагъур хамэ къэралхэм щыщ республикэм щекІуэкІ къэхутэны- къэхутакІуэхэрщ е Урысейм и щІэгъэ лэжьыгъэхэм трагъэкІуадэм хэ- ныгъэ къэхутакІуэ институт лъэрыхъуащ, Кавказ Ищхъэрэм и адрей зехьэхэрщ. Ди институтхэм яща хэгъуэгухэми хуэдэу, Къэбэрдей- проектхэр къэзыгъэсэбэпыр Къэ-Балъкъэрми щіэныгъэ къэхутакіуэ бэрдей-Балъкъэрым и іуэхущіапіэ институтхэм я мылъкум и процент зыбжанэщ. Апхуэдэуи шіэны-70-р бюджетым къыхэкІыу араш.

ди экономикэр инновацэ гъуэгу- мэ, Урысейм елъытауэ КъБР-м щіэм зэрытехьэ щіыкіэр. Нобэкіэ щіэныгъэліхэм я бжыгъэр тіукіэ ликэм и мэкъумэш щіэныгъэр мэ-

къащтащ, щІэныгъэм щелэжь Іуэ-КъБР-м и Іэтащхьэм деж щыІэ хущІапІзу 18 диІэщ, КБР-м и Правиболъагъу. къэхутакІуэ институтхэмрэ къым, республикэм и экономикэми тышІэхэм шІэныгъэм текІуадэ Ди жагъуэ зэрыхъущи, урысей мылъкум и Іыхьэ щанэращ халъ-

Къэбэрдей-Балъкъэрым и щІэ-

КъБР-м и Іэтащхьэм Парламенрэ сатумкІэ и министерствэм рэщІэныгъэр технологие лъагэхэр и Ди республикэм щіэныгъэм хуиіэ лъабжьу екіуэкіыу щыжаіэми, ЩіэгъэлІхэмрэ экономикэм и лэжьа-УкъызытеувыІэн хуейхэм ящыщщ кіуэхэмрэ я бжыгъэр зэбгъапщэар зэдгъэхъулІэнымкІэ Іэмалхэр щынэхъ мащІэщ. «РИА-Рейтинг» къумэш ІэнатІэм къару хуэхъуа-

агентствэм къигъэлъэгъуа бжыгъэхэм тепщІыхьмэ, щІэныгъэ-техникэ зыужьыныгъэмкІэ ди республикэм 60-м къыкІэлъыкІуэ увыпІэ

Урысейм щиубыду аращ. Ауэ щыхъукІи, Къэбэрдей-Балъкъэрым Іэмал хъарзынэхэр иІэщ. Нобэ пандемием къытхуихьа гугъуехьхэр гъэзэкІуэжыным и закъуэкъым дызэгупсысын хуейр, атІэ дяпэкіэ щыіэну зыужьыныгъэми, лъэпкъ проектхэм абы теухуауэ къыщыхьа Іуэхугъуэхэр зэрыдгъэзэщІэнми иужь дитыпхъэщ. Урысей Федерацэм и Президент Путин зэрыжиІам хуэдэу, Владимир шІэныгъэхэр, технологиехэр, абыхэм хэзыщІыкІ ІэщІагъэлІхэр - ахэращ ди лъэпкъ проектхэр гъэзэщ а хъуным, ди мурад нэхъыщхьэхэр зэдгъэхъулІэным къару лъэщ хуэхъунур.

Къыхэгъэщыпхъэщ КъБР-м и щІэныгъэліхэм унэтіыныгъэ зэмыліэужьыгъуэхэм епха къэхутэныгъэ хъарзынэхэр зэраГэр, ауэ, ди жагъуэ зэрыхъущи, абыхэм республикэм щі эупщі э ща і экъым. Апхуэдэчи гугъуехь пылъщ щІэныгъэ и лъэныкъуэкІэ къахутар Іуэхум къызэрыщамыгъэсэбэпыфым. Щапхъэу къэпхьыну урикъунщ иджыблагъэ Къэбэрдей-Балъкъэр къэрал университетым щекІуэкІа, инновационнэ проектхэм я 14-нэ гъэлъэгъуэныгъэм щытекІуахэм я проектхэм зы предприяти фирми къызэры-

щІэмыупщІар. Республикэм и экономикэ зыужьыныгъэм щІэныгъэ лъабжьэ зиІэ проектхэмрэ технологие лъагэ зиІэ Іэмалхэмрэ халъхьэфу зрагъэсахэгъэгум къыщІигъэкІыр куэдкіэ нэхъыбэ, нэхъыфі хъунут. Нобэ епліанэ промышленнэ революцэр дуней псом шекіуэкіыў жыпіэ хъунущ. Дызэса технологиехэм я піэ къоувэ щіэуэ къежьахэр, псом хуэмыдэу интеллект ІэрыщІ системэр. Абы къыхэкІыу, апхуэдэ институт ди республикэм къыщызэ-Іуахатэмэ, гугъўехь куэдым я хэкІыпІэ хъунут.

Къэбэрдей-Балъкъэрым и псэукІэр къызэзыгъэпэщ ІэнатІэ псоми щІэныгъэр хэмыту экономикэ зыужьыныгъэ иІэныр фІэщ щІыгъуейщ. Нобэ зэманым къытхуегъэув бгъэдыхьэкіэщіэхэр. Сыт шхьэкіэ жыпіэмэ, экономикэр къэщіэрэщіэныр, къыщІэдгъэкІхэм хэгъэхъуэныр ди къалэн нэхъыщхьэу къонэж.

Псом хуэмыдэу зи гугъў тщІыхэр зэхьэлІар мэкъумэш ІэнатІэм къыщагъэсэбэпын хуей иджырей агротехнологиехэрщ. Аращ республикэм и ІэнатІэ нэхъыщхьэхэр. Иужьрей зэманым гу зылъыттэ мэкъумэш зыужьыныгъэр нэхъри и пэкіэ зэрыдгъэкІуэтэфынур иджырей щІэныгъэ лъабжьэ едгъэгъуэтмэщ. Япэ игъэщыпхъэр, дауи, мэкъумэш Іэнатіэм къыщыщіагъэкіхэм я фіагъыр егъэфіэкіуэнырш, армыхъумэ, шІым нэхъыбэ къызэрытетхыным дыхущІэкъунракъым.

Нэхъыщхьэу къонэж а къыщіэдгъэкіхэр технологие лъагэхэр къэдгъэсэбэпу зыхуей хуэдгъэзэныр, тхъумэныр. Ар тхузэфІэкІмэщ ди беягъыр мэкъумэш утыку щитхьэфынур. Мэкъумэш ІэнатІэм пэрытхэм жылэфІхэр епту хебгъэсэныр мащІэщ, абы зэрелэжьынур ягурыбгъэІуэн хуейщ. Ауэ респуб-

къым иджыри. Ар абы къыщагъэсэбэпкъым.

ANDIE ITCANDE

Къэбэрдей-Балъкъэрым Мэкъумэш ІэнатІэмкІэ и министерствэм къызэритымкІэ, республикэм Іуэхущапі і 17 итщ, ауэ мылъку, технологие, инфраструктурэ с я лъэныкъуэкІэ къызэгъэпэщакъыми, зызыужьа предприятэхэм ялъэщІыхьэр-

НобэкІэ къапщтэмэ, мэкъумэш Ізнатізм и зыужьыныгъэр куэдкіз елъытащ бжыгъэхэм хуэкІуэным. Бжыгъэ технологиехэм АПК-м къаруущІэ хилъхьэнущ, зэи ямылъэгъуауэ зригъэужьынущ. Ауэ а Іуэхур хуэм дыдэущ зэрыкІуатэр. Дэ щІэныгъэ къэхутэныгъэхэр, 1Т-ІэщІагъэлІхэр тхурикъуркъым, абы къищынэмыщlауэ, фермэ цlыкlу зиlэхэр лэжьэкlэм техьэфынукъым. Ауэ абы хуэпабгъэр куэдщи, ар къыдэхъуліэн папщіэ іэщіагъэліхэр дгъэхьэзырын хуейщ. Абы папщІэ мэкъумэш еджапіэ нэхъыщхьэхэм къэралым хуигъэувын хуейщ дызрикъун ІэщІагъэлІ къыщІигъэкІыну. КъищынэмыщІауэ КъБР-м Мэ́къумэш хозяйствэмкІэ, ЦІыхухэр егъэджэнымкІэ, щІэныгъэмрэ щІалэгъуалэм я ІуэхухэмкІэ, бжыгъэр зи лъабжьэ зыужьыныгъэмкІэ министерствэхэр зэгурыІуэу АПК-р бжыгъэр и лъабжьэу щащІын, абы зыщрагъзужьын зы утыку яухуэн хуейщ. Абы хуабжьу телэжьыхьын хуейщ Къэбэрдей-Балъкъэрым и щіэныгъэліхэр.

2020 гъэ лъандэрэ республикэм щолажьэ «Комплексное развитие сельских территорий» къэрал программэр. Ар зытещІыхьар къуажэхэм щекіуэкі псэукіэр егъэфІэкІуэнырщ. Мис а Іуэхури хуэныкъуэщ инновацэ бгъэдыхьэкІэм. А псоми къагъэлъагъуэ щІэныгъэмрэ техникэмрэ зэдэгъэлэжьэн зэрыхуейр. Мэкъумэш ІэнатІэм зезыгъэужь щІэныгъэ техникэ Іуэхум теухуа къэрал программэм и лэжьыгъэр 2030 гъэ пщІондэ зэрагъэкІуэтам тепщІыхьмэ, щІыналъэм социально-экономикэ зыужьы-

ныгъэм сэбэп хуэхъун хуейщ. Зиужь итыпхъэхэм ящыщщ щІэныгъэ ІэнатІэм щылэжьэнухэр гъэхьэзырын зэрыхуейри. Экономист хуэдэу жысІэнщи, щІэныгъэми хухах ахъшэр къомэщІэкІ. ЩІэныгъэрылажьэхэм я улахуэр мащ!эщ. Абы щ!алэгъуалэр къызэрыдимыхьэхыр и щыщагъэщ. Ахэр хэгъэгум йокІри, Урысейм и къалащхьэм е къалэ нэхъ инхэм лэжьакіуэ макіуэ. Щапхъэу урикъунщ ЩІэныгъэхэмкІэ Урысей академием и Къэбэрдей-Балъкъэр щІэныгъэ центрым и къудамищым щылэжьэн щалэгъуалэ зэрахуримыкъур.

Щалэгъуалэм щеджэм деж щыщІэдзауэ ялъэгъун хуейщ республикэр къазэрыхуэныкъуэр, абы сэбэп зэрыхуэхъуфынур. Абы къыхэкІыу щІэныгъэмрэ производствэмрэ Іэмал имыІэу зэпхауэ щытын хуейш. ШІалэгъуалэр иджырей эмэпсымэхэм хүэгъ: гъэм дегъэхьэхын хуейщ. ЩІэныгъэм и Іулыджыр ирипІэтыфынущ щІэныгъэлІ ныбжьыщІэ нэхъыфІ-саугъэт бгъэувмэ.

Зэрыжытащи.КъБР-м и экономикэм зэрызиужьын Іэмал нэхъыщхьэу щы Іэр щ Іэныгъэрщ. Нэрылъагъущ республикэм и экономикэм инновационнэ-технологие зыужьыныгъэ зэригъуэтыфынур. А Іэмалыр зыІэщІэбгъэкІ хъунукъым. АбыкІэ сэбэп хъунущ хэгъэгум я экономикэм зегъэужьыным епхауэ щІэныгъэ унэтіыныгъэхэм зегъэубгъунымкіэ федеральнэ программэр.

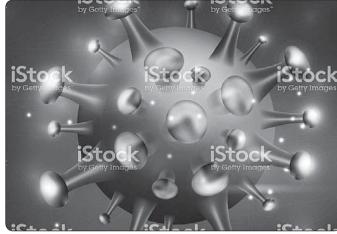
ТАУ Пщыкъан, РАЕН-м и академик, УФ-м щІэныгъэхэмкІэ щіыхь зиіэ и лэжьакіуэ.

«Омикрон» штамм лІэужьыгъуэщІэр

-иход едмехілетішнеіш тырхэмрэ «COVID-19» зи фІэщыгъэ коронавирусыщіэм и нэшэнэ нэхъыщхьэхэр хъарзынэу къахута хъуащ иужьрей илъэситІым. Ар къызэуа-ліэхэм я нэхъыбэм я лъыр Іув ещІ, я температурэр дрегъэкІуей, щхьэуз къарет, псчэ гъущэм ирегъзубыд, жыпІзнуращи, къарууншэ ещІ.

МЫХЭРАЩ дохутырхэм нэхъыбэрэ гу зылъатэр. Апхуэдэу щыт пэтми, штаммыщІэ къежьэху къэскіэ, узыфэм еплъэщіэ егъуэт, къахута нэщэнэхэм хузэщІэмыкъуэу темыхуэ е емыщхь гуэрхэр Ауэ сымаджэ къыхагъэкІ. «Роспотреб- яхэткъым зи температурэр ригъэчыныхымкІэ, Афринадзор»-м хъыбар къы- лъагэу дэкlуея, щхьэуз кэм къыщежьа лlэужьызэритамкіэ, Африкэ Ипщэ зиіэ. Псчэ къариту игъэт- гъуэщіэр коронавирусым и Республикэм къыщежьауэ хьэусыхахэри мащ э дынобэкіэ дунейм зыщеубгъу дэщ. Уз зэрыціалэхэмрэ дыдэщ къазэрыщхьэщыфіэщыгъэщіэ зрата штам- микробиологиемкіэ Габ- кіыр. Апхуэдэу щыт пэтми, мыщІэм. «Омикрон» аращ абы зэреджэр. Лізу- зезыхьэ щізныгъэ-къэху- ммыщіэр ціыхум игъэжьыгъуэщ эр иджыри нэ- так уэ институтым и лэжьасу къэхута хъуакъым, ауэ кіуэхэм ар зыпкърыту къыщІа- штаммыщІэр гъэща ціыхухэм сыма- щеуаліэкіэ, я щіыфэм джагъэр зэрырахьэкІым плъыжьыгъэр къытрепхъэ. теухуауэ гу зылъытапхъэ Мыр иджыри къыздэсым зыбжанэ щыІэщ.

я нэхъыбэм я Іэпкълъэп- рон»-р къызэузахэм я прокъыр щІэлІэу, шхыным я цент 15-м узыфэр апхуэдэу гур хуэмыкіуэу, я гур къы- ящіэкіащ. дэмыжу, я къарур къа-

щытщ. къыхагъэкlауэ коронавирусым дамылъэгъча нэшэнэу щІзуэ къаху-«Омикрон»-р зэуэлІахэм тахэм ящыщщ. «Омик-

«УнэтІыныгъэ» щІэныгъэ

центрым и унафэщІ Сехъуахэм мёнов Александр зэрытадрей штаммхэм мащІэ - ричевскэ Георгий и цІэр псори зэакъылэгъущ штахыщІзу зэремыгуауэм, Іэпзэрыжаіэмкіэ, кълъэпкъыр зытет щытысабийхэм кІэ къызэрыкІуэм тришу гъейшей зэримыщІым.

Мысыхьэтым къызэрахутамкІэ, Урысейм щыщу коронавирусым и лІэужьыгъуэщІэр цІыху 16-м еуэліащ. Ахэр псори Африкэ Ипщэ Республикэм зыгъэпсэхуакІуэ кІуахэм ящыщщ.

ШУРДЫМ Динэ.

Узыншагъэр нэхъапэщ

узыфэм пэщіэтыным икіи абы земы- здынэмыса щіыпіэ щыіэжкъым, ар гъзубгъуным теухуа зэlущіэ Тыжьей (Кыщпэк) къуажэм дэт КІуэкІуэ Валерэ піэм къримыгъэкіыу куэд дыдэ тіэщіех. и ціэр зезыхьэ курыт еджапіэм иджыблагъэ шекіуэкіаш.

УЗЫМ и ягъэу цІыхум и узыншагъэм екіым. ар зыпкърыкіами гугъу дыдэу зэрызиужьыжым теухуа псалъэмакъ купщафіэ къызэхуэсахэм ядригъэкіуэкlaщ къуажэ амбулаторэм и унафэщI нэхърэ нэхъапэщ», - жиlaщ Къэзан Заур. Урысбий Мадинэ. Абы зэпкърыхауэ дэтхэнэм дежи нихьэсащ коронавирусыр жьы кіуапіэхэмрэ тхьэмбылымрэ зэреуэр, абы къыдекіуэкі нэщэнэхэр, зиужым-зихъуэжурэ штамм зэмылlэу-жыгъуэхэр зэригъуэтыр. Дохутырым цыхухэм къагуригъэ уащ узыфэм урипэ- щащ. щІэтыну мастэ зыхегъэлъхьэным нэхъ ІэмалыфІ зэрыщымыІэр, вакцинэм Іэпкълъэпкъым и иммунитетыр вирусым зэрыпэщІэтын къару къызэрыритыр.

Къэзан Заур. Абы къызэхуэсахэр щивирусым и Іуэхукіэ щыщыіэ щытыкіэм. зыхрагъэлъхьагъэххэщ. «НобэкІэ дыгупсысэнуи, къекІуэкІ узым дызэрыпэщІэтын нэгъуэщІ Іэмал къэт-

Дунейр зэщіззыщта коронавирус лъыхъуэнуи зэман диіэжкъым - вирусыр цІыхум и узыншагъэм йогуауэ, сымаджа-Фызэгупсысынур аращ, узыфэм къытхуихь хэщІыныгъэхэрщ. Зыужьыжыгъуейуэ фіэкіа фіырыфікіэ узыіэщіэмыкі коронавирусым ублэзышынур вакцинэращи, унагъуэхэм зэгурыІуауэ зыхевгъалъхьэ, фи Іыхьлыхэри абы къыхуевджэну сыныволъэlу. Узыншагъэр псом

Вакцинэр зыхрагъэлъхьэну, абы щымыщтэну икІи дзыхь хуащІыну къыхуразищІысыр, ар ціыху Іэпкълъэпкъым и джэу зэіущіэм къыщыпсэлъащ Бахъсэн щІыналъэм ис щэнхабзэм и лэжьакіуэхэр. ЦІыхухэр нэхъри трагъэгушхуэн папщіэ, абыхэм я гъэсэн ныбжьыщіэ ціыкіухэр зыхэт концерт хъарзынэ къызэрагъэпэ-

> ЗэІущІэм хэтахэм коронавирусым узэрыпэщІэтынумрэ вакцинэмрэ теухуа жылэузэщІ тхылъхэр хуагуэшащ.

Тыжьейдэсхэм драгъэкІуэкІа жылэу-Зэіущіэм хэтащ Бахъсэн щіыналъэм зэщі лэжьыгъэм хуэдэ Бахъсэн щіынащіыпіэ унафэр щызехьэнымкіэ и къу- лъэм и къуажэ псоми къыщызэралыкъущіапіэм и унафэщіым и къуэдзэ гъэпэщ. Иджыпсту щіыналъэм вакцинэр щыхебгъалъхьэ хъуну пункт 11 гъэгъуэзащ Бахъсэн щіыналъэм корона- щыіэщ, ціыху мин 16-м щіигъум мастэ

ТАБЫЩ Мурат.

Гъэм и кІыхьагъкІэ уриплъэжмэ

«Псэупіэхэмрэ къалэ зэіузэпэщыгъэмрэ» лъэпкъ проектым хиубыдэу Бахъсэн къалэм зыхуей щыхуагъэзащ Лениным и проспектымрэ Революционнэ уэрамымрэ тет фэтэрхэм я бжэгулэхэмрэ щіыпіэ администрацэм и хъуреягъымрэ.

«КЪАЛЭМ и теплъэр егъэфІэкІуэн» лъэпкъ проектым хиубыдэу а унэ зэтетхэм я бжэІупэхэм асфальтыр щІзуэ тралъхьащ, тетІысхьэпІэхэр щагъэуващ, жэщ уэздыгъэхэр щыпагъэнащ.

Бахъсэн къалэм дэт курыт еджапІзу 6-м физикэмкІэ, химиемкіэ, биологиемкіэ дерсхэр щрагъэкіуэкі пэшхэр иджырей мардэхэм тету зыхуей щыхуагъэзащ «ЩІэныгъэ» лъэпкъ проектымкІэ. Абыхэм иджы щолажьэ щіэныгъэмрэ технологиемкіэ центрхэр. Апхуэдэ центрхэр къыщызэІуахащ Ислъэмей дэт 2-нэ, ХьэтІохъущыкъуейм дэт 2-нэ, 3-нэ, Къулъкъужын Ипщэм дэт 1-нэ, 2-нэ, Кыщпэк дэт курыт школхэм. Бахъсэн щІыналъэм и мылъкум къыхэкІыу а ухуэныгъэхэм трагъэкІуэдащ сом 1 мелуанрэ мин 800-рэ́.

Къулъкъужын Ищхъэрэм гъуазджэм щыхуагъасэу сабий еджапіэм иджыри зы унэ щізуэ къыгуащіыхьыжащ «Щэнхабээ» лъэпкъ проектым хиубыдэў. УнэщІэм хэтщ актовэ зал ин, зыт!эщ!ып!э, зыхуеину псомк!и къызэгъэпэща пэшу 8: хореографиемкіэ, макъамэмкіэ, уэрэд жыlэнымкlэ, художественнэ дерсхэмкlэ. Яубла ухуэныгъэм и фіыгъэкіэ сабийуэ школым екіуаліэм я бжыгъэм хэхъуэ зэпытщ.

ШЭРЭДЖ Дисэ

Махуэшхуэм ирихьэл Гэу

Къэбэрдей - Балъкъэрым къэралыгъуэ хэр, псыр зрикІуэ бжьамийхэмрэ псы зэб**зэриухуэрэ илъэси 100 щрикъум ири-** грытыкІыпІэхэмрэ зыхуей щыхуагъэзащ. **хьэліэў зэфіагъэкіын хуей лэжьыгъэ нэ**- Иджыпсту Щоджэнціыкіум и уэрамым, хъыщхьэхэм ящыщ зыщ ЩоджэнцІыкіум и уэрамыр зэіузэпэщ щіыныр.

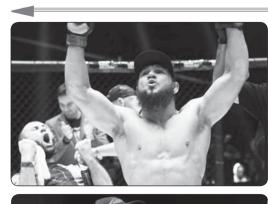
КІыщокъуэм и уэрамым къыщыщІэдзауэ тым, Нэгумэм и уэрамым къыщыщІэдзауэ Толстойм и уэрамым нэсыху. КІыщокъуэм Осетинскэ уэрамымкІэ кІуэцІрыкІыу, уэши уэрамым къыщыщІэдзауэ Нэгумэм и уэрамым нэсыху зэгъэпэщыжыныгъэ лэжьыгъэхэр шызэфіагъэкіа нэужь, Іуэхум хъуэкі. щыпащэнущ Толстойм и уэрамымрэ Захаровым и уэрамымрэ зэпызыщІэ гъуэгу Іыхьэм.

ИлъэсыщІэм ипэ къихуэу КІыщокъуэм и уэрамым къыщыщІэдзаўэ Нэгумэм и уэрамым нэсыху коммуникацэ хуэјухуэщіэ-

«Урысейм и пощт» ІуэхущІапІэм щегъэжьауэ, гъуэгу лэжьыгъэхэр къыщрахьэлІэ: асфальтыр трагъэкъэбзыкlayэ мывэ ЛЭЖЬЫГЪЭХЭР и гуащіэгъуэу щокіуэкі кіэщхъыр тракіутэ. Лениным и проспекхыпсыр зрикіуэ кіэнауэхэр къыщагъэщІэрэщІэж, ток кІапсэхэр щызэра-

> ЩоджэнцІыкІум и уэрамыр иджырей мардэхэм тету зэlузэпэщ щІыным ехьэлlа лэжьыгъэ псори 2022 гъэм и шыщхьэуlу мазэм зэфіэкіынущ.

> > ЛЪОСТЭН Музэ.

ЩІалипліми текіуэныгъэ къытхуахь **щыіа зэіущіэ 11-м нэхъыщхьэу къыща-** къузыкіри.

лъытэрт Къэбэрдей-Балъкъэрым щыщ Андрейрэ я зэпэщІэтыныгъэр.

ГУЛЪЫТЭ нэхъ зыхуащі спортсменхэм кіуауэ къалъытащ. я зэіущіэр раунди 5-кіэ екіуэкіащ. Япэ лъэпкъэгъум тепщэныгъэр иубыдащ икІи къым. Судьяхэм зэдэарэзыуэ зэпэщІэ- текІуэныгъэр къыхуагъэфэщащ. ныгъэ нэхъыщхьэм **Багъ Алий** щытекlуауэ

къалъытащ. Къэбэрдей-Балъкъэрым щыщ нэгъуэщТ спортсменищ. Гугу Мурат къыпэщІэта

Краснодар къалэм щекіуэкіащ АСА 134 Украинэм къикіа Микуцэ Дмитрий еща**хабзэ пыухыкіа зимыіэ зэзауэхэмкіэ** нэ раундыр екіуэкіыу зитын хуей хъуащ, дунейпсо зэхьэзэхүэ. Пшыхьым хиубыдэу ди лъэпкъэгъум абы и пщэр ф1и-

Къыкіэлъыкіуэу октагоным къихьа Кіуэ-Багъ Алийрэ Новокузнецк къикіа Кошкин кіуэ Мухьэмэдрэ Тюмень щыщ Гордеев Павелрэ. Судьяхэр зэдэарэзыуэ абыхэм я зэпэщІэтыныгъэм бахъсэндэсыр щыте-

Мэш Ислъам къыпэщІэтащ Брази-Іыхьэхэм зэхьэрхуэрэгъухэр зэхуэдэу зэ- лием къикla Силвэ Клеверсон. Зэlущlэм зэуащ, ещанэм къыщыщІэдзауэ ди щынэхъыфІам теухуауэ судьяхэм еплъыкіэ зэхуэмыдэ хуаіащ. Арщхьэкіэ нэхъыетхуанэ Іыхьэр иухыху ар зыіэщіигъэкіа- бэр адыгэ щіалэм и телъхьэ хъуащ икіи

Къэбэрдей-Балъкъэрым и щІыхьыр яхъумэу утыкум ихьа адыгэ щіалипліми Багъым нэмыщі Краснодар щызэуащ текіуэныгъэ зыіэрагъэхьауэ къекіуэліэжащ.

ЖЫЛАСЭ Замир.

Сабий гъэджэгукІэ

сэрэ дызэныбжьэгъушхуэщ. Сэ ар егъэлеяуэ фІыуэ солъагъу. Дауэ сымылъагъунрэ,

Іуэтэж

жэщ къэскіэ и гупэ сыщыхэлъкіэ, зым нэхърэ адрейр нэхъ дахэжу таурыхъ, хъыбар къыщызжи!эк!э. Ди дадэ нэхърэ нэхъ таурыхъныбэ ди хьэблэм дэмысу аращ ди гъунэ-

Дадэрэ

гъухэм жаІэр.

Декабрым и кІэхэм уэс куу къесат. Сытым хуэдэу абы дэ, щІа-лэ цІыкіухэр, дызэрыщыгуфіыкіар! Ауэ сэ лъэрыжэ сиІэтэкъым. Сыт хуэдизрэ папэ семылъэ уами, имыгъуэту жиІэрт.

Зы пщыхьэщхьэ гуэрым сэ сыжеижа я гугъа, дадэ си адэм

ешхыдэрт: - Мы щіалэ ціыкіум лъэрыжиті къыхуэпщэхуркъэ, и ныбжьэгъу

ціыкіухэм елъэіуу думыгъэту. ди адэ, згъуэтыркъым,

згъуэтыркъым. ТІэ сэ къыхуэзгъуэтынщ абы лъэрыжэ! – быдэу жиlащ дадэ.

Псалъэмакъыр абдеж щаухащ. Сэ си щхьэр скъутэжырт дадэ лъэрыжэ къыздрихынур къысхуэмыщізу. Дадэ зэи пціы иупсыртэктым. Дауи, си адэм къигъэгубжыпауэ аращ. Дэнэу піэрэ тіэ лъэрыжэ къыздрихынур?

ЕтІуанэ махуэм еджапІэм сыкъикІыжауэ сышхэу сыздэщысым, дадэ пэшым къыщІыхьэжащ. Абы и блэгущіэм зыгуэр кіэщіэлът. Япэщіыкіэ сэ абы набдзэгубдзаплъэу сеплъакъым. Ауэ ар унэкум щрилъхьэм, шхэнри къэзгъанэри сыкъыщылъэтащ. Си пащхьэм илът пхъэ лъэрыжэ тхьэІухудитІ. Сэ си нэхэр къихуу ахэр къэсщтауэ зэпэсплъыхьырт.

- Слlo, Пlытlыкъ, уигу ирихьыр-- Ауэ сытми, дадэ!

Лъэрыжэ

рытехьэу,

жарэ езыхэри дзасэ гъэплъакІэ псэущ». Лъэрыжэхэр егугъуу ищіат дадэ. къуэлэн-пщіэлэну гъэщіэрэщіэжа

уэ. ЗэрызыщІупхэн фэ кІапсэхэри

ЛъэрыжитІыр зэщІэспхэу сыкъыщыдэкІам, си ныбжьэгъухэм я нэхэр къихуащ. Дауэ къимыхунрэт, сэр фіэкіа пхъэ лъэрыжэ зыщіэлъ абыхэм зыри яхэттэкъым. Иджыт япэ дыдэуи абыхэм пхъэ лъэрыжэ щалъагъур. Щалэ цыкіухэр зэдауэу щіадзащ. Хэти жиіэрт, ахэр зыри мыхъуну, хэти тхьэ щи уэжырт гъущІ лъэрыжэхэм нэхърэ зыкІи мынэхъыкізу, уеблэмэ ізджэкіз нэ-хъыфіу. Дэ баз дызэпихьзу дыкъызэдэжа нэужь, си лъэрыжитым я пщІэр хуабжьу дэуеящ.

Псори къызэлъэІурт си лъэрыжэмкІэ къезгъэжэхыну. АрщхьэкІэ ар си ныбжьэгъу Мухьэрбий ида-

- Лъэрыжэ ущимыІэм къозымыгъэжыхьахэм ептмэ, дызэныбжьэгъужкъым, - кіэщіу пиупщіащ абы. - Сэ псом нэхърэ нэхъыбэрэ къоз-

гъэжыхьакъэ, Елдар? КъэпщІэжащ иджы! Уэра хьэмэрэ сэра къезыгъэжыхьар нэ-

хъыбэрэ?! - Уэрей фэ түм нэхъри нэхъыбэрэ

сэ къезгъэжыхьам! Щалэ цыкіухэр аргуэру зэдауэу

щІадзащ

Ауэ хэт хуейми къезгъэжыхьащ а махуэм си лъэрыжэхэмкіэ, иужькіэ дадэ къелъэІури, Мухьэжрэ Муратри лъэрыжэ яхуищащ. А тіурат

льэрыжэ зимыlэу къытхэтыжыр.
... Іэджэ щlащ абы лъандэрэ. Абы
щыгъуэ сэри фэ фхуэдэу сыщlалэ
цlыкlут. Ауэ сэ ноби сохъумэ дадэ схуищауэ щыта пхъэ лъэрыжитыр. Зызохьэ дадэ и фэеплъу. Езы Ей, Пытыкъ, мылым узэ- Лъакъуэ тегъэувапіэхэр иіэжу, и дадэ жиіэрейуэ щытащ: «Ціыхум ехьэу, езыхэм урахьэжьэу лъэгум гъущі кіапсэ гъум щіэшы- и фэеплъ дунейм тетыхукіэ езыри

ЖУРТ Биберд.

Къаплъэныр Іусщ гъэщІэм и бжэІупэм

Зыгъэхьэзырар Нафіэдз Заремэщ

ЦІыкІураш, илъэс къэблагъэр къаплъэным ейщ. Фэри фІыуэ фолъагъу къаплъэнхэр, таурыхъхэм хэту куэдрэ фарихьэліащ, мультфильмхэм фыщоплъ. Псом хуэмыдэу, щалэ цыкіухэм ффіэфіщ абыхэм запыфщІыжын, зевгъэщхьын, зывгъэхахуэн. Къаплъэныр къару, бэшэчагъэ, жыджэрагъ зыхэлъ хьэкіэкхъуэкіэщ. И теплъэри екlущ! Нэр зыхьэху а псэущхьэ дахэм теухуауэ щІэщыгъуэхэр къэдывгъа-

- Къаплъэным и кусэхэр гъэщІэгъуэнщ. Ар зиІэр и цым и закъуэкъым. АтІэ и щІыфэри апхуэдэ тхыпхъэщ. Дунейм тебгъуэтэнкъым я кусэр зэшхьыркъаплъэнитІ. къэпсу МыхьэнэкІэ ар похъур цыхум и ІэпапІэм.

Жэщым къаплъэня нэхэм щІагъуэу ялъагъуркъым. Ауэ махуэм хуэдихкІэ цІыхум и нэм и жанагъым йофіэкі. Я нэ кугъуэр гъуэжьщ, и зэпрыдз гъуэжьым хуэдэщ. Ауэ къаплъэн хужьхэм я нэ кугъуэр щхъуэщ.

Псэупіэу яубыда щіыпІэр тыншу къацІыхужын ит жыгхэр лъэбжьанэкІэ лъеиф. къратхъ - дамыгъэхэр тра-

натіэм иіэ кусэхэр гъэщІэгъуэну зэпэщылъщ ар ирагъэщхь китай иероглифым, «пащтыхь» къызэрыкІым.

Псы есыкІи фІыуэ гъэм ебзейуэрэ егъэкІыж. ящІэ. Километр бжыгъэкіэ Іусыкіыфынущ Іу- 25-кіэ псэуфынущ.

лъакъуэхэр сантиметри 8-10 мэхъу.

гупэ лъакъуэхэм ящыгъупщэркъым.

- Къаплъэным и Іупсым

Къаплъэнхэр илъэс - И щхьэкуціым и хьэ-

- Метрих и кlыхьагъкlэ лъагъщ грамм 300 -м щlипапщіэ а Іэгъуэблагъуэм мэпкіэф, метритхукіи до- гъу. Я щхьэм тыншу ираубыдэ къэхъугъэхэр икІи лъэпхъуабитху пытщ, я пхэ кlэкхъуэкlэхэм ящыщу езы лъэпхъуамбэ къаплъэным хьэлъагъкІэ пліырыпліщ. Я лъэбжьанэр къытекіуэр мыщэм и за-

-НобэкІэ дунейм тетщ хущхъуэгъуэ хэлъщ. И уІэ- къаплъэн лІэужьыгъуих.

Зэрыджэм и чэзущ!

Зэрыджейр чыцэ лІэужьыгъуэщ, фокlадэм и кІэхэм мэхъу. Зэрыджэ лІэужьыгъуэу 166-рэ щы-Ізу къабж. Зэрыджейм къыпыкІэми, и тхьэмпэхэми, къудамэ пхъафэми - псоми хъущхъуэгъуэ хэлъщ, медицинэми къышагъэсэбэп. Зэрыджэр витамин А, Е, С-хэмкІэ къулейщ. иммунитетыр егъэбыдэ, лъыр фІыуэ зэрегъакІуэ. Пыхусыхум, псчэм урипэщІэтыну уасэ иІэкъым. Зэрыджэм и дыджыр щІыІэм щІеш дунейр щІыІэбжь къэхъуа нэужь, езыри пшхыну нэхъ Іэфіщ. И купкъым хэлъщ гур тэмэму зыгъэлажьэ витаминхэр.

Зэрыджэм и цІэр лагиныбзэм къытекіащ. «зэ рыхъэн» жиlэу къокl. Зэрыджэм и къудамэщІэ лантіэхэр зэрахъэурэ, матэ ціыкіухэр къыхащіыкіыу

ИлъэсыщІэ

Жьы щіэмыту уэсыр къос. Сыщіэкіати – лъапщэм къос. Пщэдейризэр зэрыдэкІыу, Илъэсыщізу нэху дыкъокіыр. Сэ си Іуэхущ а илъэсыщІэм Мамэ жигэу хъуар сымыщгэм!

КЪЭЖЭР Пётр.

Шымахуэ

Дэ щІымахуэр къытхуэкІуащ, Уэс хужьыбзи къытхуихьащ. Данэ уэсым щогуфіыкі: «Іэжьэ къафщти, сыкъефшэкІ!»

КУЭШМЭН Жаннэ.

Адыгэм езым и сабий гъэджэгүкіэ, и щіэблэ гъэсэкіэ иіэжүрэ къэгъуэгурыкіуащ. Куэд мэхъу джэгукіэхэр. Абыхэм ціыкіухэр ягъасэрт я акъылыр жану, хэлъэт къызыкъуахыу. Хабзи къыхахырт. Щыіэщ гъэмахуэм нэхъ хуэкlуэ джэгукlэхэри, щlымахуэм нэхъ тещlыхьахэри. Цlыкlухэ, нобэ «кlэн джэгум» и гугъу дывгъэщl. Девгъэхъуапси, адыгэ джэгукіэхэр къызыкъуэдывгъэхыж! Кіэнкіэ зэджэр мэлым и кіэбдз къэшыпіэм хэлъ къупщхьэ ціыкіурщ. Уджэгун папщіэ ахэр зэхуэпхьэсын хуейщи, адэхэмрэ адэшхуэхэмрэ фельэіу!

КІэн ущыджэгуну хъыфІыр мылгъурыджэщ, ауэ щІы щхьэфэ джафэри джэгупіэ пщіы мэхъу. Джафапіэ къыщіыхахыр кіэнуанэр нэхъыфіу щызекіуэн папшіэш. Псом япэу гъуэ хъурейкъатхъыхь, зы лъэбакъуэ хуэдиз и къэухьу. Абы и кум кіэнхэр зэкіэлъхьэужьу, бгъукІэ мылым тесрэ я пІащіапіэхэр зэхуэгъэзауэ ирагъэчвэ. Джэгум хэтхэр абы къыбгъэдокІуэт лъэбакъуэ зыбгъупщІкІи (е джэгукІэкІэ Іэзэхэм - нэхъыбэжкіи), кіэн зэбгъэдэтхэм ядэкІуэу дэнагъэ (итхъа занщіэ кіыхь)

и ужькІэ пхъэи-Абы дзэ ящІри е къуагуэ кърагъэщІри, зэреуэну чэзур ягъэбелджылы. Зи чэзур дэнагъэм (итхъа кІыхьым) къытоувэри и уанэмкІэ кІэн зэбгъэдэтхэм къатрегъапсэри, къоуэ. ИтІанэ къыкІэлъыкІуэр къоуэ, псоми зэрызэ къалъысыху. Абы и ужькіэ аргуэру къытрагъэзэжри, чэзууэ къоуэ.

Къечам кІэн гъуэм кърихуфами, псори къихьэхуауэ – ей хъу- къуэр къыфІэкІамэ е нэ-ауэ – аращ. Къримыху- гъуэщІ къемызэгъ гуэр фу гъуэм къинахэм зи чэ- пщамэ, ар хэмыту (мыза-

зухэр къоуэ, зыри къимынэжу псори кърахуху. Уэ зыри гъуэм къомыхуфамэ, уи кІэныр пфіахьэхуауэ аращи, нэгъуэщІ иплъхьэн хуейщ, щіэрыщіэу джэгум къыщыщІадзэжым деж.

1. КІэн къеуэр хуитщ, дэнагъэм темыкімэ, занщізу кІэн зэбгъэдэтхэм я гупэм къиту къеуэнуми е и бгъуитым языхэзым зыкъыхуигъазэу къеуэнуми.

2. Нэхъ Іэрыхуэ ухуэхъун папщіэ, кіэным укъыщеуэкІэ, уи Іэпкълъэпкъыр дапщэ дауэ пщІынуми ухуитщ.

3. Ауэ дэнагъэм уи лъакъуэр къыфіэкіамэ е нэ-

хуэу) къалъытэри, етІуанэу укърагъзуэж, хьэкъ сыну уагъэуври - нэгъуэщІу жыпІэмэ, тэмэму ущыту, ауэ уи Іэпкълъэпкъыр занщІзу зэфІэту мыхъумэ, бгъэхъеину ухуимыту. Абы хуэдэу гъуэм къипхуаlамэ, ууейщ, армыхъумэ хьэрэмы-

> сыт хуэдиз къипхуами гъуэм иралъхьэж. 4. КІэныр гъуэм къимыкІыпэу, итхъам телъу къэнамэ, «йофэ» - жаlэри къеуам иратыркъым, атІэ адрей зи чэзур къоуэри гъуэм

5. Уй кІэнхэр псори пфіахьэхуарэ уэ иджыри уджэгупфіэфімэ, уанэдэшэ кіэн узэдэджэгу мэхъу.

пщІыну ухуитщ. Ар зэращІыр мыпхуэдэущ: узыдэджэгум узэрыгуры узкіэ, уи кіэнуанэм и уасэр (кІэнищ, плІы, тху е хы къыІыбохри, ахэр иплъхьэурэ уоджэгу. КъыфІэпхьэхурэ – и кІэнхэр иботыжри, уй уанэр къыпхуонэж. Пфіихьэхужрэ – уи vанэри пфlихьэхуауэ аращи, ептын хуейщ.

6. КІэн уанэхэр зыхуэдэр: Пхъэбгъу пліимэ е хъурей цІыкІў, Іэгу хуэдиз

хъууэ. Абы зэреджэр уанэш. - КІэным ибгъу кумб лъэныкъуэр зэкІэщІэкІыу яугъуэнри, бдзапцІэ гъэткІуа ирагъэлъадэ, нэхъ хьэлъэ хъун папщіэ. Иужькіэ хьэкущхъэ плъам щахъуэурэ, и лъащіэ бдзапціэр джафэ ящІыж, нэхъ жэр хъун папщіэ. Абы зэреджэр кіэн уанэщ.

- КІэныр ятІэ быдэм халъхьэри піэ ирагъэщі, къупхъэм хуэдэу. Абы бдзапцІэ гъэткІуа ирагъэлъадэри ягъэж. Абы и лъабжьэри, гъзу къалъытэ еуэгъуэмки кіэнуанэм и лъабжьэр зэращіым хуэдэу ягъэджафэжри, бдзапціэуанэ мэхъу.

- Былым кІэнри уанэу къышагъэсэбэп шыіэш. Абы зэреджэр къуардщ.

Кхъуэщын пыудахуэр зэпэплимэ дахэу ягъэджафэри, кІэнуанэ ящІ. Абы

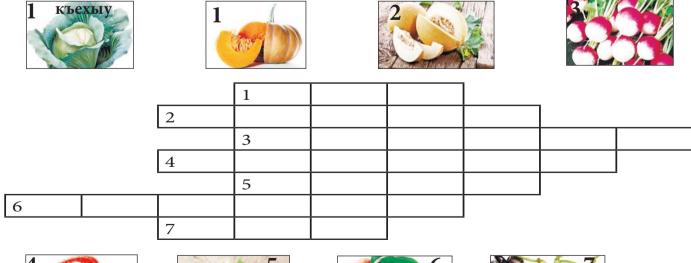
зэреджэр къетэрщ. 7. ЦІыху дапщэ ухуейми

Уэракъэ къызжезыІар?

ГуфІэжу школым къикІыж щІалэ цІыкІум и анэр йо-

- Сыт нобэ къэпхьар?
- Сыт шІыпхуагъэувар?
- СщІэжыркъым.
- Ар дауэ? Къысхуэгъэгъу, мамэ, ауэ уэракъэ къызжезыІар Іуэху Іейхэр занщІэу зыщыбгъэгъупщэжын хуейуэ!

Псалъэзэблэдз

Бицу Жаннэщ.

БИЦУ Жаннэ.

Редактор нэхъыщхьэ ЖЫЛАСЭ Заурбэч

Редколлегием хэтхэр:

ЖьэкІэмыхъу Маринэ (унафэщІредактор), Ширдий Маринэ (унафэщІ-редактор), Къаншокъуэ Эллэ (жэуап зыхь секретарь), Къардэн Маритэ, Къумахуэ Аслъэн, НэщІэпыджэ Замирэ, Чэрим Марианнэ, ШхьэщэмыщІ Изэ.

Езыгъэтхахэр «Адыгэ псалъэ КъБР-м газетыр и Парламентымрэ Правительствэмрэ ирагъэтхащ (учрелителхэр).

КъыдэзыгъэкІхэмрэ редакцэмрэ я хэшІапІэр 360030, Къэбэрдей-Балъкъэр Республи-

кэ, Налшык къалэ,

Лениным и уэрам, 5

ТЕЛЕФОНХЭР: редактор нэхъыщхьэм, секретарым - 42-56-19; унафэщІ-редакторхэм - 40-48-54, 40-06-33; жэуап зыхь секретарым - 42-22-82; секретариатым - 42-22-66.

КЪУДАМЭХЭМ: политикэмкІэ, жылагъуэмрэ лъэпкъ ІуэхухэмкІэ - 42-22-86; къуажэ гъащІэмрэ экономикэмкІэ - 42-57-59; щэнхабзэмкІэ - 42-75-36; егъэджэныгъэмрэ щІэныгъэмкІэ

40-15-31; хъыбарыщІэхэмрэ спортымкІэ 42-22-88, 42-60-53, 42-22-89; зэдзэкІакІуэхэм -42-21-88; корректорхэм - 42-60-27; ЭВМ-м и операторхэм - 42-22-84; компьютер ІэнатІэм - 42-26-41; сурэттеххэм - 42-75-78, 42-63-64.

Теддзэ тхыгъэхэм къыщыхьа бжыгъэхэм, къыщаІэта Іуэхугъуэхэм я пэжагъымкІэ ахэр зытхахэм нэсу жэуап яхь. Авторхэмрэ редакцэмрэ я Іуэху еплъыкІэр зэтехуэ зэпыту шыткъым.

Газетыр Іэ тезыдзахэм яхуэхьыныр и пщэ дэлъщ КъБР-м федеральнэ пощт зэпыщІэныгъэхэмкІэ и управленэм. Тел.: 76-01-28, 76-01-10

Газетыр 2016 гъэм дыгъэгъазэм и 19-м Печатым и хуитыныгъэр хъумэнымкІэ Къэбэрдей-Балъкъэр щІыналъэ ІуэхущІапІ́эм ПИ №ТУ07-00117-м щІэту ятхащ.

Зы илъэсым газетыр 156-рэ къыдок І. «Издательство «Южный регион» ООО-м щытрадзащ. 357600, Ставрополь край, ЕсэнтІыгу къалэ, Никольскэ уэрам, 5-А

Мы къыдэкІыгъуэм елэжьахэщ: жэуап зыхь секретарь Къаншокъуэ Эллэ, корректорхэу Нэужьокъуэ Заирэ (1, 2-нэ нап.), Елмэс ФатІимэ (3, 4-нэ нап.). КомпьютеркІэ газетым и теплъэр ящІащ Щомахуэ Марианнэ, Мэлбахъуэ Анжелэ, сурэтхэм елэжьар

Номерыр «Адыгэ псалъэм» и компьютер ІэнатІэм щагъэхьэзыращ. Газетым Іэ традзэн хуейщ сыхьэт 20-м,

щытрадзар сыхьэт 20.00-рщ. Индексыр П5894 • Тираж 1.857 • Заказ №2840